

STANDARDY OCHRONY DZIECI PRZED KRZYWDZENIEM

WARSZAWA, 2023 r.

KODEKS ETYCZNY NAUCZYCIELA

*Jedynym rozsądnym sposobem wychowania jest oddziaływanie własnym, dobrym przykładem.
(A.Einstein)*

Założenia ogólne

Spółeczna rola nauczyciela wynika z wpływu, jaki może on swoimi działaniami wywierać na życie innych ludzi i ze społecznych oczekiwań wobec przedstawicieli zawodu nauczycielskiego. Jako profesjonalista pracujący w osobistych relacjach z wychowankami i ich rodzicami, nauczyciel jest odpowiedzialny za charakter i skutki wpływu wynikające z tych relacji. Jako dysponent dóbr edukacyjnych nauczyciel ponosi odpowiedzialność za sprawiedliwy dostęp do możliwości rozwojowych pozostających w jego dyspozycji. Jako reprezentant świata dorosłych wobec dzieci, nauczyciel bierze na siebie odpowiedzialność za przekazywanie dzieciom wartości, norm życia społecznego i wiedzy delegującej go społeczności.

Problematyka moralności w pracy nauczyciela obecnie znajduje swoje odbicie w ustawie z 26.01.1982 r. – Karta Nauczyciela (tekst jedn.: Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.), gdzie czytamy: "(...) stanowisko nauczyciela może zajmować osoba, która: (...) przestrzega podstawowych zasad moralnych."

Nauczyciel jest osobą pełniącą funkcję publiczną, realizującą podstawowy cel szkolnictwa publicznego, wynikający z Konstytucji RP i ustawy o systemie oświaty . Kodeks etyczny nauczyciela jest zbiorem zasad służących nauczycielowi pomocą w rozstrzygnięciu problemów etycznych jego zawodu.

Kodeks jest wyrazem przekonania, że działania nauczyciela wobec jego odbiorców, dzieci przedszkolnych i ich rodziców lub opiekunów, podejmowane w ramach jego czynności zawodowych, mają szczególnie wymiar etyczny wynikający z roli społecznej nauczyciela.

Naczelną wartością jest dla nauczyciela dobro dziecka. Celem jego działalności profesjonalnej jest wspieranie dzieci we wszechstronnym rozwoju osobistym. W pracy zawodowej nauczyciel kieruje się fundamentalnymi wartościami humanistycznymi zawartymi

w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka ONZ, zwłaszcza godnością człowieka jako osoby, jego podmiotowością, autonomią i prawem do nieskrępowanego rozwoju.

Szczególną wartością jest dla nauczyciela godność zawodu nauczycielskiego rozumiana jako fundament zaufania i prestiżu środowiska zawodowego nauczycieli. Nauczyciel jest świadom, że każde naruszenie zasad etyki zawodowej podważa godność zawodową i może mieć negatywny wpływ nie tylko dla niego ale i dla całego środowiska.

Nauczyciel zdaje sobie sprawę, że jego osobista postawa wobec wartości życia społecznego, norm prawnych, moralnych i obyczajowych są nierozzerwalnie związane z godnością jego zawodu, co sprawia, że jest on szczególnie odpowiedzialny za przestrzeganie zasad etycznych w życiu prywatnym. Dla zapewnienia jak najwyższego poziomu wykonywanej pracy, nauczyciel dokłada wszelkich starań, aby stale rozwijać swoją wiedzę, wrażliwość etyczną oraz umiejętności interpersonalne i interpsychiczne.

Ze względu na specyfikę zawodu utrudniającą często obiektywny osąd własnych działań, nauczyciel jest osobiście odpowiedzialny za poddawanie swojej pracy systematycznemu nadzorowi poprzez obserwacje zajęć, ocenę, podnoszenie umiejętności społeczno-komunikacyjnych i inne formy pracy zespołowej.

Nauczyciel w swojej praktyce zawodowej staje często przed sytuacjami, w których istotne wartości i zasady etyczne pozostają ze sobą w konflikcie i nie da się ich jednocześnie w pełni zrealizować. Nauczyciel nie unika rozstrzygnięcia wynikających stąd dylematów moralnych, podejmuje decyzje kierując się własnym rozeznaniem, a ponadto ujawnia te dylematy i inicjuje pracę swojego środowiska nad ich rozstrzygnięciem.

Zasady etyki zawodowej nauczyciela:

1. Nauczyciel respektuje Prawa Dziecka jako osoby ludzkiej wyrażone w Konwencji Praw Dziecka i innych aktach obowiązujących w Rzeczypospolitej Polsce i dokłada starań, aby były one znane oraz właściwie chronione i realizowane w jego miejscu pracy. W szczególności nauczyciel respektuje i chroni prawa dziecka i jego rodziców lub opiekunów do kierowania się własnym systemem wartości, dokonywania własnych wyborów, oraz prawo do intymności.
2. Nauczyciel w swoim postępowaniu wobec dziecka i jego rodziców (opiekunów) kieruje się zasadą niezbywalności ich praw, co oznacza, że nikomu nie wolno ich zawiesić, unieważnić lub uzależniać ich stosowania od postaw i zachowań dziecka lub jakichkolwiek innych okoliczności.

- 3.** Nauczyciel dba o utrzymanie możliwie najwyższego poziomu swej pracy, bez względu na jakiegokolwiek indywidualne cechy dzieci i ich rodziców czy też na jego osobisty do nich stosunek. Nauczyciel jest szczególnie odpowiedzialny za to, aby cechy różnicujące odbiorców jego działań, takie jak rasa, narodowość, światopogląd i system wartości, pozycja społeczna, stan zdrowia, rodzaj i stopień niepełnosprawności, sytuacja materialna, poglądy polityczne, a także charakter problemów wychowawczych - w żaden sposób nie pociągały za sobą dyskryminacji tych osób w środowisku przedszkola i w dostępie do dóbr edukacyjnych.
- 4.** W pracy z dzieckiem nauczyciel kieruje się przede wszystkim zasadą jego dobra. Współpracując z instytucjami lub osobami dorosłymi decydującymi o dziecku, nauczyciel nie powinien podejmować działań wbrew tej zasadzie. W przypadku naruszenia przez instytucję lub osoby dorosłe praw lub dóbr dziecka nauczyciel powinien odstąpić od współpracy z tymi instytucjami i osobami i bronić praw i dóbr dziecka.
- 5.** Nauczyciel dokłada starań, aby jak najlepiej poznać problemy, możliwości i inne uwarunkowania dziecka, i aby najtrafniej jak to możliwe dostosowywać cele i metody swoich działań do jego indywidualnych potrzeb i możliwości. Nauczyciel nie może dopuszczać do dyskryminowania dziecka w jego dostępie do dóbr edukacyjnych z powodu jego indywidualnych uwarunkowań.
- 6.** Nauczyciel powinien zrozumiale przekazywać rodzicom lub opiekunom dziecka wiedzę o tym, jak rozpoznaje jego sytuację i problemy oraz informować o celach swoich działań wychowawczych i dydaktycznych, stosowanych metodach, wynikach uzyskiwanych przez dziecko oraz sposobach ich udostępnienia. Nauczyciel stara się uzyskać zrozumienie odbiorców dla przekazywanych informacji i akceptację dla planowanych działań.
- 7.** Nauczyciel nie może wykorzystywać swojej pozycji dla osiągnięcia kosztem dziecka i jego rodziców lub opiekunów korzyści osobistych. W trosce o godność zawodu nauczyciel jest szczególnie odpowiedzialny za to, aby rozpoznawać i eliminować wszelkie sytuacje, które mogą być przez inne osoby interpretowane jako korupcyjne.
- 8.** Dla utrzymania właściwego poziomu swojej pracy wychowawczej i dydaktycznej

nauczyciel staje niekiedy przed koniecznością poznawania osobistych, poufnych informacji dotyczących jego odbiorców. Nauczyciel jest świadom szczególnej odpowiedzialności wynikających z posiadania tego rodzaju wiedzy i dąży do jej uzyskania jedynie w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla wykonywania jego czynności zawodowych.

9. Nauczyciela obowiązuje przestrzeganie tajemnicy zawodowej obejmującej informacje o osobistych sprawach jego odbiorców. Ujawnienie wiadomości objętych tajemnicą zawodową jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy:

- a)** zachowanie tajemnicy może prowadzić w przyszłości do poważnego zagrożenia czyjegoś bezpieczeństwa lub innych dóbr osobistych;
- b)** zachowanie tajemnicy może prowadzić w przyszłości do naruszenia prawa;
- c)** ujawnienie poufnych informacji innemu nauczycielowi lub zespołowi nauczycielskiemu jest niezbędne dla zapewnienia odpowiedniej skuteczności oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych
- d)** ujawnienie poufnych informacji innemu specjalście spoza zawodu nauczycielskiego umożliwi świadczenie dziecku niezbędnej mu profesjonalnej pomocy;

10. Nauczyciel jest odpowiedzialny za kształtowanie konstruktywnych, umożliwiających systematyczną współpracę relacji z rodzicami dziecka, respektuje ich prawa rodzicielskie określone w Konstytucji RP i innych aktach prawnych oraz ich prawo do informacji i konsultacji.

11. W trosce o prestiż i profesjonalny poziom środowiska nauczycielskiego, nauczyciel dokłada starań o przejrzystość działań i procedur środowiska nauczycielskiego i zespołu nauczycielskiego w swoim miejscu pracy wobec otoczenia społecznego.

12. Nauczyciel rozumie znaczenie pracy zespołowej dla skuteczności i spójności oddziaływań wychowawczo-dydaktycznych, bierze na siebie odpowiedzialność za właściwą organizację i poziom tej pracy, przestrzega norm i standardów zespołu, w którym pracuje. Przestrzega ustaleń i tajemnicy Rady Pedagogicznej.

13. W relacjach ze współpracownikami nauczyciel kieruje się zasadą, że ocenianie oraz konstruktywna krytyka pracy i postępowania każdego nauczyciela jest ważnym narzędziem podwyższenia profesjonalnego poziomu całego środowiska. W swoich

ocenach jest jednak zobowiązany powstrzymać się od deprecjonowania kogokolwiek jako osoby i od używania profesjonalnych ocen do rozgrywek osobistych. Dbając o godność zawodu, nauczyciel powstrzymuje się od tego typu wypowiedzi w obecności osób postronnych.

- 14.** Nauczyciel, który naruszył zasady etyki zawodowej powinien podjąć niezwłocznie działania mające na celu usunięcie skutków swojego postępowania i naprawienie powstałych szkód.
- 15.** Nauczyciel powinien wymagać od innych nauczycieli nienagannego zachowania i kierowania się zasadami etyki zawodowej .
- 16.** Nauczyciel ma obowiązek reagować na znane sobie fakty odstępstwa od zasad etyki zawodowej ze strony innych nauczycieli. W takich sytuacjach nauczyciel powinien dołożyć wszelkich starań, aby przekonać współpracownika do zmiany postępowania poprzez interwencję osobistą, odwoływanie się do pomocy innych nauczycieli, zespołu nauczycielskiego lub Dyrekcji przedszkola, aby nie doprowadzać do eskalacji konfliktu.
- 17.** Nauczyciel nie może akceptować warunków pracy, które ograniczają lub uniemożliwiają stosowanie zasad etyki zawodowej i ma obowiązek reagować, jeśli warunki pracy ograniczają lub uniemożliwiają stosowanie zasad etyki zawodowej przez niego lub jego współpracowników.
- 18.** Nauczyciel nie omawia i nie rozstrzyga spraw związanych z funkcjonowaniem i organizacją pracy przedszkola w obecności rodziców, nie podważa przy nich zdania innych współpracowników oraz Dyrekcji przedszkola. Nie wyraża swojego zdania, które jest sprzeczne z organizacją pracy przedszkola.
- 19.** Nauczyciel powinien odstępować od działań zawodowych, jeżeli jego osobista sytuacja psychiczna lub fizyczna lub inne okoliczności mogą istotnie wpływać na relacje z innymi lub obniżyć jakość wykonywanej pracy.

STANDARDY OCHRONY DZIECI PRZED KRZYWDZENIEM

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 28 lipca 2023r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw

Standard 1.

POLITYKA: Placówka ustanowiła i wprowadziła w życie politykę ochrony dzieci przed krzywdzeniem

i zapewnienia im bezpieczeństwa.

1. Placówka ustanowiła **Politykę Ochrony Dzieci**, w której zostały zapisane zasady mające zapewnić dzieciom ochronę przed krzywdzeniem.
2. Cały personel placówki (pracownicy, współpracownicy, stażyści, praktykanci, wolontariusze) znają treść dokumentu Polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem.
3. Polityka i zasady ochrony dzieci **obowiązują wszystkich** członków personelu placówki (pracowników, współpracowników, stażystów, praktykantów, wolontariuszy).
4. Polityka ochrony dzieci obejmuje następujące zagadnienia:
 - **procedury interwencji**, które określają, jakie działania należy podjąć, jeśli pojawią się sygnały wskazujące na krzywdzenie dziecka lub na zagrożenie jego bezpieczeństwa ze strony osób obcych, członków rodziny lub personelu placówki,
 - **zasady ochrony danych osobowych dziecka**, które określają sposób przechowywania i udostępniania informacji o dziecku,
 - **zasady ochrony wizerunku dziecka**, które określają sposób jego utrwalania i udostępniania,
 - **zasady dostępu dzieci do internetu** oraz ochrony dzieci przed szkodliwymi treściami, wraz z wyznaczeniem **osoby (osób) odpowiedzialnej za bezpieczeństwo sieci komputerowej** w placówce,

- **zasady bezpiecznych relacji personel-dziecko**, określające jakie zachowania są niedozwolone w kontakcie z dzieckiem,
 - **zasady bezpiecznej rekrutacji personelu.**
5. Dyrekcja placówki wyznaczyła **osobę (osoby) odpowiedzialną (e) za monitorowanie realizacji politykę ochrony dzieci w placówce**, jasno określając jej (ich) rolę i zadania.
 6. Polityka jest opublikowana, dostępna i szeroko promowana wśród całego personelu, rodziców i dzieci, a poszczególne grupy są z nią aktywnie zapoznawane poprzez działania edukacyjne i informacyjne.

Standard 2.

PERSONEL: Placówka monitoruje, edukuje i angażuje swoich pracowników w celu zapobiegania krzywdzeniu dzieci.

1. W ramach rekrutacji członków personelu pracujących z dziećmi prowadzona jest ocena przygotowania kandydatów do pracy z dziećmi oraz sprawdzane są ich referencje.
2. Placówka uzyskała dane z Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym o każdym członku personelu oraz, gdy jest to dozwolone przepisami obowiązującego prawa, informacje z Krajowego Rejestru Karnego, a kiedy prawo na to nie zezwala, uzyskała oświadczenia całego personelu dotyczące niekaralności lub braku toczących się wobec nich postępowań karnych lub dyscyplinarnych za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności oraz przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego.
3. Określone są zasady bezpiecznych relacji całego personelu placówki z dziećmi, wskazujące, jakie zachowania w placówce są niedozwolone, a jakie pożądane w kontakcie z dzieckiem.
4. Rozpoczynając pracę w placówce wszyscy członkowie personelu, w tym wolontariusze, stażyści oraz praktykanci przechodzą szkolenie w zakresie ochrony dzieci obejmujące zapoznanie z obowiązującą w placówce Polityką ochrony dzieci.
5. Placówka zapewnia wszystkim pracownikom podstawową edukację na temat ochrony dzieci przed krzywdzeniem i pomocy dzieciom w sytuacjach zagrożenia, w zakresie:
 - rozpoznawania symptomów krzywdzenia dzieci,
 - procedur interwencji w przypadku podejrzeń krzywdzenia,

- odpowiedzialności prawnej pracowników placówki, zobowiązanych do podejmowania interwencji,
 - **procedury „Niebieskiej Karty”.**
7. Pracownicy placówki mają łatwy dostęp do danych kontaktowych lokalnych placówek, które zajmują się ochroną dzieci oraz zapewniają pomoc w nagłych wypadkach (policja, sąd rodzinny, centrum interwencji kryzysowej, ośrodek pomocy społecznej, placówki ochrony zdrowia).
 8. W przypadkach podejrzeń zagrożenia bezpieczeństwa lub krzywdzenia dziecka ze strony pracowników placówki zawsze podejmowane są działania określone w Polityce ochrony dzieci przed krzywdzeniem.
 9. Cały personel (nauczyciele/specjaliści/pracownicy obsługi) placówki pracujący z dziećmi i ich opiekunami jest przygotowany, by edukować:
 - dzieci na temat Praw Dziecka,
 - dzieci na temat ochrony przed przemocą i wykorzystywaniem,
 - opiekunów dzieci na temat wychowania dzieci bez przemocy oraz chronienia ich przed przemocą i wykorzystywaniem,
 - opiekunów dzieci na temat zagrożeń bezpieczeństwa dziecka w Internecie,
 10. Przynajmniej jeden pracownik (pedagog/nauczyciel/psycholog) został przeszkolony w zakresie metod i narzędzi edukacji dzieci w obszarze ochrony przed przemocą i wykorzystywaniem oraz bezpieczeństwa w sieci i dysponuje scenariuszami zajęć oraz materiałami edukacyjnymi dla dzieci.
 11. Personel dysponuje materiałami edukacyjnymi dla dzieci i dla rodziców/opiekunów oraz je aktywnie wykorzystuje.

Standard 3.

PROCEDURY: W placówce funkcjonują procedury zgłoszenia podejrzenia oraz podejmowania interwencji w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dziecka.

1. Placówka wypracowała procedury, które określają krok po kroku, jakie działanie należy podjąć w sytuacji krzywdzenia dziecka lub zagrożenia jego bezpieczeństwa ze strony personelu organizacji, członków rodziny, rówieśników i osób obcych.

2. Placówka dysponuje danymi kontaktowymi lokalnych instytucji i organizacji, które zajmują się interwencją i pomocą w sytuacjach krzywdzenia dzieci (policja, sąd rodzinny, centrum interwencji kryzysowej, ośrodek pomocy społecznej, placówki ochrony zdrowia) oraz zapewnia do nich dostęp wszystkim pracownikom.

Standard 4.

MONITORING: Placówka monitoruje i okresowo weryfikuje zgodność prowadzonych działań z przyjętymi zasadami ochrony dzieci.

1. Przyjęta polityka ochrony dzieci jest weryfikowana - przynajmniej raz w roku, ze szczególnym uwzględnieniem analizy sytuacji związanych z wystąpieniem zagrożenia bezpieczeństwa dzieci.
2. *W ramach weryfikacji polityki placówka konsultuje się z dziećmi i ich rodzicami/opiekunami.*

PROCEDURA

KONTROLI PRACOWNIKÓW PRZED DOPUSZCZENIEM DO PRACY Z MAŁOLETNIMI W ZAKRESIE SPEŁNIENIA PRZEZ NICH WARUNKÓW NIEKARALNOŚCI ZA PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO WOLNOŚCI SEKSUALNEJ I OBYCZAJNOŚCI

1. Zasady bezpiecznej rekrutacji w przedszkolu.
2. Zapoznanie z danymi kandydata/kandydatki, które pozwolą jak najlepiej zweryfikować jego/jej kwalifikacje, w tym stosunek do wartości podzielanych przez przedszkole, takich jak ochrona praw dzieci i szacunek do ich godności.

Przedszkole musi zadbać, aby osoby przez nie zatrudnione (w tym osoby pracujące na podstawie umowy – zlecenia oraz wolontariusze/stażyści) posiadały odpowiednie

kwalifikacje do pracy z dziećmi oraz były dla nich bezpieczne. Aby sprawdzić powyższe, w tym stosunek osoby zatrudnionej do dzieci i podzielenia wartości związanych z szacunkiem wobec nich oraz przestrzegania ich praw, przedszkole może żądać danych (w tym dokumentów) dotyczących:

- wykształcenia
- kwalifikacji zawodowych,
- przebiegu dotychczasowego zatrudnienia kandydata/kandydatki

3. W każdym przypadku przedszkole musi posiadać dane pozwalające zidentyfikować osobę przez nią zatrudnioną, niezależnie od podstawy zatrudnienia. Placówka powinna zatem znać:

- imię (imiona) i nazwisko,
- datę urodzenia
- dane kontaktowe osoby zatrudnionej.

4. Należy poprosić kandydata/kandydatkę o referencje z poprzednich miejsc zatrudnienia. Dyrektor przedszkola może prosić kandydata/kandydatkę o przedstawienie referencji od poprzedniego pracodawcy lub podanie kontaktu do osoby, która takie referencje może wystawić. Podstawą dostarczenia referencji lub kontaktu do byłych pracodawców jest zgoda kandydata/kandydatki. Niepodanie takich danych w świetle obowiązujących przepisów nie powinno rodzić dla tej osoby negatywnych konsekwencji w postaci np. odmowy zatrudnienia wyłącznie na tej podstawie. Placówka nie może samodzielnie prowadzić tzw. screeningu osób ubiegających się o pracę, gdyż ograniczają ją w tym zakresie przepisy ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych oraz Kodeksu Pracy.

5. Przed dopuszczeniem osoby zatrudnianej do wykonywania obowiązków związanych z terapią i edukacją w Muczankowym Przedszkolu w Warszawie dyrektor przedszkola jest zobowiązany sprawdzić osobę zatrudnianą w Rejestrze Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym – rejestr z dostępem ograniczonym. Rejestr dostępny jest na stronie: **Muczankowego Przedszkola** (należy uzupełnić) ma założony profil w w/w rejestrze. Aby sprawdzić osobę w rejestrze, potrzebne są następujące dane kandydata/kandydatki:

- *imię i nazwisko,*
- *data urodzenia,*
- *PESEL*

- *nazwisko rodowe,*
- *imię ojca,*
- *imię matki.*

6. Dyrektor przedszkola jest zobowiązany do domagania się od osoby zatrudnianej zaświadczenia z Krajowego Rejestru Karnego - przepisy prawa wprost wskazują, że nauczycieli, w tym nauczycieli zatrudnionych w placówkach publicznych oraz niepublicznych lub na danych stanowiskach obowiązuje wymóg niekaralności. Należy poprosić kandydata/kandydatkę o złożenie oświadczenia o niekaralności oraz o toczących się postępowaniach przygotowawczych, sądowych i dyscyplinarnych.

Formularz oświadczenia:

**Oświadczenie o niekaralności i zobowiązaniu do przestrzegania
podstawowych zasad ochrony dzieci**

.....

(miejsowość, data)

Ja,.....,nr PESEL.....

Oświadczam, że nie byłam (-em) skazana (-y) za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności i przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego i nie toczy się przeciwko mnie żadne postępowanie karne ani dyscyplinarne w tym zakresie.

Ponadto oświadczam, że zapoznałam (-em) się z zasadami ochrony dzieci obowiązującymi w

.....

i zobowiązuję się do ich przestrzegania.

.....

(podpis)

Zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a personelem, a w szczególności dotyczące zachowań niedozwolonych wobec małoletnich.

Naczelną zasadą wszystkich czynności podejmowanych przez personel jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie. Personel traktuje dziecko z szacunkiem oraz uwzględnia jego godność i potrzeby. Niedopuszczalne jest stosowanie przemocy wobec dziecka w jakiegokolwiek formie. Realizując te cele, personel działa w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych instytucji oraz swoich kompetencji. Zasady bezpiecznych relacji personelu z dziećmi obowiązują wszystkich pracowników, stażystów i wolontariuszy. Znajomość i zaakceptowanie zasad potwierdza się, podpisując oświadczenie.

Relacje personelu z dziećmi

Osoba pracująca z dzieckiem jest zobowiązana do utrzymania profesjonalnej relacji z dziećmi i każdorazowego rozważenia, czy reakcja, komunikat bądź działanie wobec dziecka są adekwatne do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe wobec innych dzieci. Należy działać w sposób otwarty i przejrzysty dla innych, aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji zachowania wobec dziecka.

Komunikacja z dziećmi

- W komunikacji z dziećmi należy zachowywać cierpliwość i szacunek.
- Należy słuchać uważnie dzieci i udzielać im odpowiedzi adekwatnych do ich wieku oraz danej sytuacji.
- Nie wolno zawstydzać, upokarzać, lekceważyć i obrażać dziecka. Nie wolno krzyczeć na dziecko w sytuacji innej niż wynikająca z zagrożenia bezpieczeństwa dziecka lub innych dzieci.
- Nie wolno ujawniać informacji wrażliwych dotyczących dziecka wobec osób nieuprawnionych, w tym wobec innych dzieci. Obejmuje to wizerunek dziecka, informacje o jego sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej.
- Podejmując decyzje dotyczące dziecka, należy informować je o tym i starać się brać pod uwagę jego oczekiwania.
- Należy szanować prawo dziecka do prywatności. Jeśli konieczne jest odstępnie od zasady poufności, aby chronić dziecko, trzeba wyjaśnić mu to najszybciej, jak to możliwe.

- Jeśli pojawi się konieczność porozmawiania z dzieckiem na osobności, należy zostawić dzieci pod opieką innych osób dorosłych; jeśli nie ma takiej możliwości, należy zostawić uchylone drzwi do pomieszczenia i zadbać, aby być w zasięgu wzroku innych dzieci. Można też poprosić drugiego pracownika o obecność podczas takiej rozmowy.
- Nie wolno zachowywać się w obecności dzieci w sposób niestosowny. Obejmuje to używanie wulgarnych słów, gestów i żartów, czynienia obraźliwych uwag, nawiązywania w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywania wobec dziecka relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby). Należy zapewnić dzieci, że jeśli czują się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, wobec konkretnego zachowania czy słów, mogą o tym powiedzieć osobie dorosłej (w zależności od procedur interwencji, jakie przyjęła instytucja) i mogą oczekiwać odpowiedniej reakcji i/lub pomocy.

Działania z dziećmi

- Należy doceniać i szanować wkład dzieci w podejmowane działania, aktywnie je angażować i traktować równo bez względu na ich płeć, orientację seksualną, sprawność/niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd.
- Należy unikać faworyzowania dzieci.
- Nie wolno nawiązywać z dzieckiem jakichkolwiek relacji romantycznych lub seksualnych ani składać mu propozycji o nieodpowiednim charakterze. Obejmuje to także seksualne komentarze, żarty, gesty oraz udostępnianie dzieciom treści erotycznych i pornograficznych, bez względu na ich formę.

Nie wolno utrwalać wizerunku dziecka (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) dla potrzeb prywatnych. Dotyczy to także umożliwienia osobom trzecim utrwalania wizerunków

- dzieci, jeśli dyrekcja nie została o tym poinformowana, nie wyraziła na to zgody i nie uzyskała zgód rodziców/opiekunów prawnych oraz samych dzieci.
- Nie wolno proponować dzieciom alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, jak również używać ich w obecności dzieci.
- Nie wolno przyjmować pieniędzy ani prezentów od dziecka ani rodziców/opiekunów dziecka. Nie wolno wchodzić w relacje jakiegokolwiek zależności wobec dziecka lub rodziców/opiekunów dziecka. Nie wolno zachowywać się w sposób mogący sugerować innym istnienie takiej zależności i

prowadzący do oskarżeń o nierówne traktowanie bądź czerpanie korzyści majątkowych i innych. Nie dotyczy to okazjonalnych podarków związanych ze świętami w roku szkolnym, np. kwiatów, prezentów składkowych czy drobnych upominków.

- Wszystkie ryzykowne sytuacje, które obejmują zauroczenie dzieckiem przez pracownika lub pracownikiem przez dziecko, muszą być raportowane dyrekcji. Jeśli jest się ich świadkiem, należy reagować stanowczo, ale z wyczuciem, aby zachować godność osób zainteresowanych.

Kontakt fizyczny z dziećmi

- Każde przemocowe działanie wobec dziecka jest niedopuszczalne. Istnieją jednak sytuacje, w których fizyczny kontakt z dzieckiem może być stosowany i spełnia zasady bezpiecznego kontaktu – jest odpowiedzią na potrzeby dziecka w danym momencie, uwzględnia wiek dziecka, etap rozwojowy, płeć, kontekst kulturowy i sytuacyjny. Nie można jednak wyznaczyć uniwersalnej stosowności każdego takiego kontaktu fizycznego, ponieważ zachowanie odpowiednie dla jednego dziecka może być nieodpowiednie wobec innego. Należy kierować się zawsze swoim profesjonalnym osądem, słuchając, obserwując i odnotowując reakcję dziecka, pytając je o zgodę na kontakt fizyczny (np. przytulenie) i zachowując świadomość, że nawet przy dobrych intencjach nauczyciela taki kontakt może być błędnie zinterpretowany przez dziecko lub osoby trzecie.
- Osobie pracującej z dzieckiem (nauczyciel, specjalista, pracownik obsługi) nie wolno bić, szturchać, popychać ani w jakikolwiek sposób naruszać integralności fizycznej dziecka.
- Nie wolno dotykać dziecka w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny.
- Trzeba być zawsze gotowym na wyjaśnienie swoich działań.
- Nie należy angażować się w takie aktywności, jak łaskotanie, udawane walki z dziećmi czy brutalne zabawy fizyczne.
- Trzeba zachować szczególną ostrożność wobec dzieci, które doświadczyły nadużycia i krzywdzenia, w tym seksualnego, fizycznego bądź zaniedbania. Takie doświadczenia mogą czasem sprawić, że dziecko będzie dążyć do nawiązania niestosownych bądź nieadekwatnych fizycznych kontaktów z dorosłymi. W

takich sytuacjach należy reagować z wyczuciem, jednak stanowczo i pomóc dziecku zrozumieć znaczenie osobistych granic.

- Kontakt fizyczny z dzieckiem nigdy nie może być niejawnym, bądź ukrywany, wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy. Jeśli osoba dorosła będzie świadkiem jakiegokolwiek z wyżej opisanych zachowań i/lub sytuacji ze strony innych dorosłych lub dzieci, zawsze musi poinformować o tym osobę odpowiedzialną i/lub postępować zgodnie z obowiązującą procedurą interwencji.
- W sytuacjach wymagających czynności pielęgnacyjnych i higienicznych wobec dziecka trzeba unikać innego niż niezbędny kontakt fizyczny z dzieckiem. Dotyczy to zwłaszcza pomagania dziecku w ubieraniu i rozbieraniu, jedzeniu, myciu, przewijaniu i korzystaniu z toalety. Zadbaj Trzeba zadbać o to, aby w każdej czynności pielęgnacyjnej i higienicznej asystowała inna osoba z instytucji przedszkola. Jeśli pielęgnacja i opieka higieniczna nad dziećmi należą do danego nauczyciela lub innej osoby i jest jego obowiązkiem, w takim przypadku musi być przeszkolony (-a) w tym kierunku.
- Podczas dłuższych niż jednodniowe wyjazdów i wycieczek niedopuszczalne jest spanie z dzieckiem w jednym łóżku lub w jednym pokoju.

Kontakt poza godzinami pracy

- Co do zasady kontakt z dziećmi powinien odbywać się wyłącznie w godzinach pracy i dotyczyć celów edukacyjnych lub wychowawczych.

Nie wolno (ci ja bym nie pisała ci) zapraszać dzieci do swojego miejsca zamieszkania ani spotykać się z nimi poza godzinami pracy. Obejmuje to także kontakty z dziećmi poprzez

- prywatne kanały komunikacji (prywatny telefon, e – mail, komunikatory, profile w mediach społecznościowych)
- Jeśli zachodzi taka konieczność, właściwą formą komunikacji z dziećmi i ich rodzicami lub opiekunami poza godzinami pracy są kanały służbowe (e-mail, telefon służbowy)
- Jeśli zachodzi taka konieczność spotkania z dziećmi poza godzinami pracy, musisz istnieć konieczność poinformowania o tym dyrekcji , a rodzice/opiekunowie prawni dzieci muszą wyrazić zgodę na taki kontakt.
- Utrzymywanie relacji towarzyskich lub rodzinnych (jeśli dzieci i rodzice/opiekunowie prawni dzieci są osobami bliskimi wobec pracownika)

wymaga zachowania poufności wszystkich informacji dotyczących innych dzieci, ich rodziców oraz opiekunów.

Bezpieczeństwo online

- Bądź świadomy cyfrowych zagrożeń i ryzyka wynikającego z rejestrowania twojej prywatnej aktywności w sieci przez aplikacje i algorytmy, ale także twoich własnych działań w internecie. Dotyczy to lajkowania określonych stron, korzystania z aplikacji randkowych, na których możesz spotkać uczniów/uczennice, obserwowania określonych osób/stron w mediach społecznościowych i ustawień prywatności kont, z których korzystasz. Jeśli twój profil jest publicznie dostępny, dzieci i ich rodzice/opiekunowie prawni będą mieć wgląd w twoją cyfrową aktywność.
- Nie wolno ci nawiązywać kontaktów z uczniami i uczennicami poprzez przyjmowanie bądź wysyłanie zaproszeń w mediach społecznościowych.
- Podczas zajęć osobiste urządzenia elektroniczne powinny być wyłączone lub wyciszone, a funkcjonalność bluetooth wyłączona na terenie instytucji przedszkola.

Zasady i procedura podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego

Imię i nazwisko dziecka		
Osoba zawiadamiająca o podejrzeniu krzywdzenia		
Przyczyna interwencji (forma krzywdzenia)		
Opis działań podjętych przez pedagoga/psychologa		
Data	Działanie	
Spotkanie z opiekunami dziecka		

Data	Opis spotkania	
Forma podjętej interwencji (zakreślić właściwe)		
Zawiadomienie o podejrzeniu przestępstwa, wniosek o wgląd w sytuację dziecka/rodziny, inny rodzaj interwencji (jaki?).....		
Dane dotyczące interwencji	Data	Nazwa organu, do którego zgłoszono interwencję
Wyniki interwencji: działania organów wymiaru sprawiedliwości, jeśli placówka uzyskała informacje o wynikach/działania placówki/działania rodziców		

Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osoby trzecie (np. wolontariusze, pracownicy organizacji/instytucji oraz inne osoby, które mają kontakt z dzieckiem)

Podejrzewasz, że dziecko:

- *doświadcza przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie, przemoc z uszczerbkiem na zdrowiu oznacza spowodowanie choroby lub uszkodzenia ciała (np. złamanie, zasinienie, wybicie zęba, zranienie), a także m.in. pozbawienie wzroku, słuchu, mowy, wywołanie innego ciężkiego kalectwa, trwałej choroby psychicznej, zniekształcenia ciała itp.:*
 - a) *zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie,*
 - b) *zawiadom policję – nr tel. 112 lub 997 (w rozmowie z konsultantem podaj swoje dane osobowe, dane dziecka, dane osoby podejrzanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane ci fakty w sprawie),*
- *doświadcza jednorazowo innej przemocy fizycznej (np. klapsy, popychanie, szturchanie) lub przemocy psychicznej (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie):*

- a) zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie,
- b) zakończ współpracę/rozwiąż umowę z osobą krzywdzącą dziecko
- *jest pokrzywdzone innymi typami przestępstw:*
 - a) zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie,
 - b) poinformuj na piśmie policję lub prokuraturę, składając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa (zawiadomienie możesz zaadresować do najbliższej jednostki, w zawiadomieniu podaj swoje dane osobowe, dane dziecka i dane osoby podejrzanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane ci fakty w sprawie – opisz, co dokładnie się zdarzyło i kto może mieć o tym wiedzę, zawiadomienie możesz złożyć anonimowo, ale podanie danych umożliwi organowi szybsze uzyskanie potrzebnych informacji),
- *doświadcza innych niepokojących zachowań (tj. krzyk, niestosowne komentarze)*
 - a) zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie,
 - b) przeprowadź rozmowę dyscyplinarną, a w przypadku braku poprawy zakończ współpracę.

Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica lub opiekuna

Podejrzewasz, że dziecko:

- *doświadcza przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie:*
 - a) zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od rodzica/opiekuna podejrzanego o krzywdzenie,
 - b) zawiadom policję – nr 112 lub 997,
- *doświadcza zaniedbania lub rodzic/opiekun dziecka jest niewydolny wychowawczo (np. dziecko chodzi w nieadekwatnych do pogody ubraniach, opuszcza miejsce zamieszkania bez nadzoru osoby dorosłej):*
 - a) zadbaj o bezpieczeństwo dziecka,
 - b) porozmawiaj z rodzicem/opiekunem,
 - c) powiadom o możliwości wsparcia psychologicznego i/lub materialnego

- d) w przypadku braku współpracy rodzica/opiekuna powiadom właściwy ośrodek pomocy społecznej.
- *jest pokrzywdzone innymi typami przestępstw – poinformuj na piśmie policję lub prokuraturę, wysyłając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa,*
 - *doświadcza jednorazowo innej przemocy fizycznej (np. klapsy, popychanie, szturchanie), przemocy psychicznej (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie) lub innych niepokojących zachowań (tj. krzyk, niestosowne komentarze)*
- a) zadbaj o bezpieczeństwo dziecka,
- b) przeprowadź rozmowę z rodzicem/opiekunem podejrzanym o krzywdzenie,
- c) powiadom o możliwości wsparcia psychologicznego,
- d) w przypadku braku współpracy rodzica/opiekuna lub powtarzającej się przemocy powiadom właściwy ośrodek pomocy społecznej. Równoległe złóż do sądu rodzinnego wniosek o wgląd w sytuację rodziny.

Dokument przygotowany w oparciu o Procedurę Niebieskiej Karty Fundacji Niebieska Linia

Zjawisko przemocy definicje:

1. Prawna:

W świetle *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* jako **przemoc w rodzinie** należy rozumieć:

„jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny [], w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną,*

wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

(* Ustawa jako członka rodziny definiuje "osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.), a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą".)

2. Psychologiczna:

PRZEMOC TO CELOWE I WYKORZYSTUJĄCE PRZEWAGĘ SIŁ DZIAŁANIE PRZECIWIW INNEJ OSOBIE, NARUSZAJĄCE PRAWA I DOBRA OSOBISTE, POWODUJĄCE CIERPIENIE I SZKODY.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

1. JEST INTENCJONALNA

Przemoc jest zamierzonym i świadomym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie drugiej osoby.

2. SIŁY SĄ NIERÓWNOMIERNE

W relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Osoba doświadczająca przemocy jest słabsza, a osoba ją stosująca - silniejsza.

3. NARUSZA PRAWA I DOBRA OSOBISTE

Osoba stosująca przemoc wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa drugiej strony (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.).

4. POWODUJE CIERPIENIE I BÓL

Osoba stosująca przemoc naraża zdrowie i życie drugiej strony na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że będąc poddaną takiemu oddziaływaniu ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Rozróżniamy przemoc gorącą oraz chłodną.

Podział ten odnosi się do atmosfery aktów przemocy. Gdy są one nagłym wybuchem, związanym z gwałtownym gniewem i wściekłością tego, kto się ich dopuszcza, mówimy o przemocy gorącej. Niespodziewanie pojawia się i szybko ustaje, jej postawą jest impulsywność oraz duża ekspresja w zachowaniu agresywnym.

Przemoc chłodna jest cicha, ukryta, długotrwała i systematyczna. Przypomina realizację ustalonego z góry scenariusza. Wynika raczej z zamierzonego planu „naprawy i nauki” i jest przejawem silnej kontroli osoby stosującej przemoc.

W sytuacji przemocy występują trzy role:

- osoba doświadczająca przemocy
- osoba stosująca przemoc
- świadek

Należy jednak pamiętać, że są to role, a więc osoby nie są w nich uwięzione i dzięki wniesieniu świadomości i pracy można wyjść z roli tzw. ofiary i sprawcy.

Rola świadka jest także doniosła dla całej sytuacji, gdyż może wzmacniać lub osłabiać osobę, która doświadcza przemocy i co jest z tym związane ułatwiać wyjście z tej roli, lub w niej utrzymywać.

CZYNNIKI RYZYKA WCHODZENIA W ROLĘ OSOBY DOŚWIADCZAJACEJ PRZEMOCY

- niskie poczucie własnej wartości lub niestabilne, wymagające potwierdzenia z zewnątrz,
- niezaspokojona w przeszłości lub/i obecnie potrzeba miłości, akceptacji,
- przekonanie, że potrzeba innych by czuć się bezpiecznie i szczęśliwie,
- małe umiejętności asertywnego zachowania w różnych relacjach,
- małe umiejętności komunikacyjne,
- mały kontakt z własnym ciałem i emocjami,
- mała świadomość swoich potrzeb oraz umiejętność ich komunikowania i dbania o nie,
- często powyżej wymienione aspekty funkcjonowania psychicznego wynikają z doświadczania różnego rodzaju form przemocy w dzieciństwie.

PRZEMOC A AGRESJA

Zjawisko przemocy w rodzinie jest rodzajem relacji, w której jedna ze stron podporządkowana jest drugiej; osoba wykorzystuje swoją przewagę na każdym polu, by zdominować drugą szeregiem powtarzających się zachowań agresywnych lub zaniechaniem zachowań pozytywnych. Ważna jest powtarzalność zachowań. Relację przemocową definiujemy, gdy tych zachowań było wiele i trwały przez pewien czas.

PRZEMOC A KONFLIKT

O konflikcie w relacji mówimy wtedy, gdy są zachowane tylko trzy z czterech filarów definiujących przemoc: tj. są to agresywne zachowania świadome, zamierzone, mające za cel naruszenie dobra i praw osobistych osoby, powodujące ból i cierpienie ale powstałe w sytuacji równowagi sił w relacji. Żadna z osób nie ma przewagi siły, a zachowania agresywne występują często z obu stron.

PROCEDURA „NIEBIESKIEJ KARTY”:

Procedura została stworzona z myślą o relacjach, gdzie występuje przemoc.

Jest skoordynowanym systemem pomocy z jednej strony oraz ściśle określoną ścieżką postępowania, która opiera się na czterech formularzach tj.

KARTACH A, B, C i D.

Procedurę rozpoczyna się poprzez wypełnienie **KARTY A** pracownik: Policji, ośrodka pomocy społecznej, oświaty lub Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. **KARTA A** zostaje wypełniona, gdy pracownik ma podejrzenie, że w danej relacji stosowana jest przemoc. Wtedy także osoba doświadczająca przemocy otrzymuje **KARTĘ B** zawierającą spisane informacje o: przemocy, o prawach jej przysługujących oraz adresy lokalnych miejsc pomocowych.

Następnie **KARTA A** jest przekazywana w ciągu **7 dni** do **Zespołu Interdyscyplinarnego**, który funkcjonuje w każdej gminie. Przewodniczący/a Zespołu w ciągu 3 dni przekazuje ją członkom tego Zespołu, którzy powołują dla tej sytuacji **Grupę Roboczą**.

W skład Grupy Roboczej wchodzi przedstawiciele zawodów, którzy mogą być pomocni w tej, konkretnej sytuacji. Mogą to być np.: policjant, pracownik socjalny, psycholog szkolny,

przedstawiciel organizacji pozarządowej udzielającej wsparcia, przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ale także kurator sądowy czy pracownik świetlicy środowiskowej. Grupa robocza zapoznaje się z dokumentacją i zaprasza na spotkanie osobę doświadczającą przemocy. W trakcie tego spotkania ustalają wspólnie plan wsparcia – **KARTA C**, który w toku całej procedury jest monitorowany i ewentualnie modyfikowany stosownie do wydarzeń i potrzeb osoby doświadczającej przemocy.

Osoba stosująca przemoc jest także zaproszona na osobne spotkanie z grupą roboczą. Wówczas wypełniana jest **KARTA D**, która stanowi dokumentację z tego spotkania. Ma ono na celu wskazanie konsekwencji prawnych i psychologicznych stosowania przemocy oraz ukazać ścieżki zmiany zachowań.

Ważnym czasem jest okres monitorowania i realizacji indywidualnego planu pomocy – wtedy członkowie grupy roboczej mają za zadanie wspierać osobę doświadczającą przemocy i ewentualnie korygować plan pomocy.

W przypadku pojawienia się kolejnych sytuacji przemocowych, po ich zgłoszeniu (do Grupy Roboczej lub Policji) wypełnia się kolejne **KARTY A**, lub stosowną notatkę i dołącza do dokumentacji **NIEBIESKIEJ KARTY**.

Procedura zostaje zakończona, **gdy ustanie przemoc lub powstaje uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu jej dalszego stosowania**. W sytuacji, gdy po zamknięciu procedury pojawiają się kolejne akty przemocy procedura **może zostać ponownie otwarta**.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA Z DZIECKIEM MOLESTOWANYM SEKSUALNIE

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 28 lipca 2023r: o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw

Zgodnie z przepisami obowiązującego w Polsce prawa każda forma wykorzystywania seksualnego dziecka jest przestępstwem zagrożonym karą pozbawienia wolności.

Wykorzystywanie seksualne dzieci to różne czyny zabronione wskazane w Kodeksie karnym. Do ukończenia 15. r.ż. dziecko jest objęte bezwarunkową ochroną prawną przed wykorzystywaniem seksualnym. Oznacza to, że nawet wyrażona przez nie zgoda na kontakt seksualny nie wyłącza zaistnienia przestępstwa. Wybrane przepisy prawa chronią także przed niektórymi formami wykorzystywania seksualnego dzieci do ukończenia przez nie 18. r.ż. Czyny zabronione wskazane w Kodeksie karnym i przepisy chroniące dzieci przed wykorzystywaniem seksualnym to między innymi:

- art. 197 k.k. – zgwałcenie
- art. 198 k.k. – wykorzystanie seksualne dziecka na skutek jego bezradności i/lub niepoczytalności,
- art. 199 k.k. – nadużycie stosunku zależności dziecka od innej osoby lub wykorzystanie krytycznego położenia dziecka w celach seksualnych,
- art. 200 k. k. – nawiązanie z dzieckiem kontaktu przy użyciu nowych technologii w celu spotkania i nakłaniania dziecka do obcowania płciowego lub w celu produkowania bądź utrwalania treści o charakterze pornograficznym za pomocą groźby, wprowadzenia dziecka w błąd, wyzyskania błędu albo wykorzystania jego niezdolności do należytego pojmowania sytuacji,
- art. 202 §§ 3 – 5 k.k. – pornografia z udziałem dzieci.

W sytuacji podejrzenia, że dziecko zostało pokrzywdzone którymś z wymienionych wyżej przestępstw, należy podjąć interwencję, tzn. m. in. zawiadomić organy ścigania o podejrzeniu przestępstwa na szkodę dziecka.

1. W przypadku podejrzenia, że dziecko stało się ofiarą przemocy seksualnej, należy ten fakt zgłosić pedagogowi specjalnemu/psychologowi przedszkolnemu lub dyrektorowi przedszkola.
2. Pedagog specjalny/psycholog przedszkolny w porozumieniu z dyrektorem przedszkola rozmawia z dzieckiem.
3. W miarę możliwości należy zorganizować spotkanie z rodzicami, którego celami będą:
 - przedstawienie rodzicom form i okoliczności krzywdzenia dziecka,
 - poinformowanie o zaobserwowanych zachowaniach lub wypowiedziach dziecka wskazujących na doświadczenie wykorzystywania seksualnego,

- omówienie roli rodzica bądź opiekuna w podjęciu interwencji, w tym także wskazanie rodzicowi albo opiekunowi miejsc świadczących pomoc i wsparcie rodzinom dzieci pokrzywdzonych przestępstwem,
- poinformowanie o obowiązku podjęcia interwencji prawnej,
- ustalenie wspólnego planu pomocy dziecku (zapewnienie mu bezpieczeństwa, wsparcia przez placówkę, ewentualne skierowanie do specjalistycznej placówki wsparcia)

Należy sporządzić notatkę ze spotkania

4. W sytuacji podejrzenia, że sprawcą wykorzystywania seksualnego dziecka jest jego rodzic lub opiekun, należy postarać się o spotkanie z rodzicem niekrzywdzącym. Trzeba być przygotowanym na możliwe negowanie przez drugiego rodzica wersji zdarzeń przedstawionej przez dziecko. Należy pamiętać, że podjęcie interwencji w celu ochrony dziecka i zabezpieczenia jego dobra nie jest uwarunkowane zgodą jego rodziców czy opiekunów prawnych. Poinformowanie ich o takich działaniach zależy od sytuacji, a także woli profesjonalisty uczestniczącego w interwencji.
5. W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa na szkodę dziecka należy złożyć zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa do policji lub prokuratury.
6. Zawiadomienie należy złożyć do instytucji właściwej ze względu na miejsce popełnienia przestępstwa, przy czym składa je organ/osoba uprawniona do reprezentowania zawiadamiającej instytucji np. dyrektor przedszkola.
7. W zawiadomieniu warto wskazać osobę lub osoby, które pracowały bezpośrednio z rodziną/dzieckiem czy też bezpośrednio podjęły podejrzenie o popełnieniu przestępstwa.
8. Złożenie zawiadomienia nie jest uwarunkowane zgodą rodziców/opiekunów prawnych małoletniego pokrzywdzonego. Poinformowanie ich o działaniach instytucji zależy od woli instytucji składającej zawiadomienie.
9. Należy podkreślić, że podstawą złożenia zawiadomienia jest podejrzenie (a nie pewność), że doszło do popełnienia przestępstwa.
10. W przypadku popełnienia przestępstwa seksualnego na szkodę dziecka przez członka rodziny należy zawiadomić także sąd rodzinny. Właściwe pismo ma formę wniosku o wgląd w sytuację rodziny/w sytuację dziecka.

Zasady udostępniania personelowi małoletnim i ich opiekunom polityki do jej zaznajomienia i stosowania

1. Wszelkie dokumenty/procedury/polityki związane z wprowadzeniem Standardów Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem są udostępnione personelowi i opiekunom dzieci na żądanie.
2. Dokumenty te można znaleźć na stronie internetowej przedszkola pod adresem **(należy uzupełnić)**
3. Każdy pracownik ma obowiązek zapoznać się z ww. dokumentacją po zawarciu umowy o pracę.
4. Rodzice/opiekunowie małoletnich zapoznawani są z ww. dokumentami każdorazowo na początku roku szkolnego.
5. Zapoznanie się z ww. dokumentami każda osoba potwierdza swoim podpisem.

OŚWIADCZENIE

Ja niżej podpisany (-a) oświadczam, że zapoznałem (-am) się z dokumentacją wchodzącą w skład Standardów Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem obowiązującą w Mruczankowym Przedszkolu w Warszawie i przyjmuję ją do realizacji.

.....
(data i podpis)

PROCEDURA SKŁADANIA ZAWIADOMIEŃ O PODEJRZENIU POPEŁNIENIA PRZESTĘPSTWA NA SZKODĘ DZIECKA ORAZ ZAWIADOMIENIA SĄDU OPIEKUŃCZEGO

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 28 lipca 2023r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw

W przypadku uzyskania informacji, że dziecko małoletnie, które nie ukończyło 18. roku życia, jest ofiarą przemocy w rodzinie należy podjąć następujące kroki:

1. Nauczyciel powinien sporządzić notatkę służbową i przekazać uzyskana informację pedagogowi przedszkolnemu/dyrektorowi przedszkola
2. Pedagog specjalny, psycholog przedszkolny powinien przeprowadzić rozmowę z dzieckiem w celu potwierdzenia faktu krzywdzenia, poinformować go o tym, jakie działania jest zobowiązany podjąć i upewnić się, że dziecko będzie w dotychczasowym miejscu zamieszkania bezpieczne na czas prowadzonych działań. Następnie pedagog specjalny/psycholog wzywa do przedszkola rodziców/opiekunów prawnych, przeprowadza z nimi rozmowę (wywiad), informuje o zamiarze podjęcia określonych działań i przedstawia propozycję ustalenia planu bezpieczeństwa.
3. Pedagog specjalny/ psycholog przedszkolny powinien sporządzić opis sytuacji przedszkolnej i rodzinnej dziecka na podstawie rozmów z dzieckiem, nauczycielami, specjalistami, którzy mają zajęcia z dzieckiem i rodzicami oraz plan bezpieczeństwa (pomocy dziecku), który uwzględniałby przede wszystkim sposoby zapewnienia dziecku bezpieczeństwa oraz opis wsparcia, jakie przedszkole zaoferować dziecku, a także informację o specjalistycznych placówkach pomocy dziecku, jeżeli istnieje taka potrzeba.
4. Pedagog specjalny/ psycholog przedszkolny ustala /omawia/mediuje z rodzicami/opiekunami prawnymi plan bezpieczeństwa (pomocy dziecku) poprzez

określenie sposobu powstrzymania przemocy ze strony dorosłych wobec dziecka i zobowiązanie do skonsultowania sprawcy przemocy z psychologiem(umówienie się z nim na spotkanie). Ponadto ustala harmonogram kontaktów z osobami i instytucjami wspierającymi rodzinę w sytuacji przemocy wobec dziecka.

5. Dyrektor informuje o konsekwencjach prawnych przemocy wobec dziecka i obowiązkach przedszkola zgłaszania do prokuratury oraz do sądu rodzinnego i nieletnich przemocy wobec małoletniego.
6. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub odmawiają podjęcia działań proponowanych przez przedszkole, dyrektor przedszkola niezwłocznie składa zawiadomienie o podejrzeniu przestępstwa do prokuratury lub wnioski o wgląd w sytuację rodziny do sądu rodzinnego i nieletnich.
7. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

Zasady ustalania planu wsparcia dziecka małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia

Gdy sygnały tylko pośrednio wskazują na krzywdzenie dziecka, muszą być potwierdzone, aby mieć przesłanki do podjęcia interwencji.

Etapy postępowania:

1. Rozpoznanie sygnałów, które mogą wskazywać na krzywdzenie dziecka.
2. Sprawdzanie sygnałów poprzez zbieranie dodatkowych informacji.
3. Analiza zebranych informacji – diagnoza problemu krzywdzenia dziecka.
4. Zaplanowanie i przeprowadzanie interwencji w przypadku potwierdzenia krzywdzenia dziecka.

1. Rozpoznanie sygnałów

Na pierwszym etapie potrzebna jest przede wszystkim wiedza o problemie krzywdzenia dziecka, która pomaga w zauważeniu i prawidłowym rozpoznaniu sygnałów.

Ważna jest postawa – odpowiedzialności za powierzone nauczycielom dzieci i gotowości do reagowania w sytuacji zagrożenia ich dobra.

2. Sprawdzanie sygnałów poprzez zbieranie dodatkowych informacji

W przypadku dostrzeżenia sygnałów przez przedszkole należy je zweryfikować, zbierając informacje pochodzące od innych pracowników placówki oraz zawarte w dokumentacji.

- pedagog specjalny – szczególna rola

- może zbierać informacje i koordynować działania zmierzające do pomocy dziecku w przedszkolu,
- może współpracować z innymi instytucjami i osobami, np. kuratorem sądowym, pracownikiem socjalnym, dzielnicowym,
- nauczyciel w przedszkolu, prowadząc ćwiczenia gimnastyczne, czy specjalista SI, mogą zauważyć ślady pobicia dziecka, niechęć dziecka do rozbierania się, oznaki bólu przy poruszaniu się itp.
- nauczyciele i inni pracownicy przedszkola mogą zauważyć zaburzone zachowanie dziecka, które może być skutkiem krzywdzenia, niekiedy mogą być świadkami krzywdzących zachowań rodziców wobec dziecka na terenie placówki,
- dokumentacja przedszkolna – istotne są informacje o nieobecnościach dziecka w przedszkolu, adnotacje o zachowaniu dziecka,
- kolejnym krokiem może być nawiązanie kontaktu z pracownikami innych służb i instytucji zajmujących się danym dzieckiem i jego rodziną. Może się okazać, że oni dostrzegli sygnały krzywdzenia, mogą też podjąć działania w kierunku sprawdzenia informacji, które posiadamy,

3. Potwierdzenie sygnałów z innych źródeł

W zweryfikowaniu naszych podejrzeń, że dziecko jest krzywdzone, mogą nam pomóc informacje pochodzące od różnych osób z jego otoczenia:

- innych dzieci z tej samej rodziny,
- rodziców dziecka
- innych osób z rodziny,
- osób z dalszego otoczenia (np. sąsiadów, znajomych)

Jeśli do przedszkola uczęszczają inne dzieci z danej rodziny, to warto porozmawiać z ich nauczycielami. Jest bardzo prawdopodobne, że one również są krzywdzone i w jakiś sposób to sygnalizują.

Przy ocenie prawdziwości sygnałów należy przyjąć zasadę, że jeżeli są one potwierdzone z kilku źródeł, wzrasta prawdopodobieństwo krzywdzenia.

4. Analiza zebranych informacji – diagnoza problemu krzywdzenia dziecka:

Po zebraniu wszystkich dostępnych informacji konieczna jest ich analiza, tak aby uzyskać obraz sytuacji dziecka, ocenić zagrożenia i możliwości wsparcia dla dziecka.

Trzeba znaleźć odpowiedzi na poniższe pytania:

- Czy sygnały wskazujące na krzywdzenie dziecka zostały potwierdzone przez informacje z innych źródeł? Kto jeszcze może mieć informacje o sytuacji dziecka?
- Kto krzywdzi dziecko?
- W jaki sposób?
- Czy doszło do naruszania prawa (to ważne, ponieważ Kodeks karny i Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakładają na instytucje obowiązek zawiadamiania o przestępstwach popełnionych na szkodę dzieci)?
- W jakim stopniu zagrożone jest bezpieczeństwo (zdrowie, życie, rozwój) dziecka?
- Kto może być sojusznikiem dziecka?

5. Zaplanowanie i przeprowadzenie interwencji w przypadku potwierdzenia krzywdzenia dziecka

W rodzinie, która krzywdzi dziecko, działają silne mechanizmy zaprzeczania, co sprawia, że nie widzi ona problemu i odrzuca pomoc. Celem interwencji jest przełamanie mechanizmów obronnych, pokazanie rodzinie prawdy o jej sytuacji i stworzenie warunków do korzystania ze specjalistycznej pomocy.

Podjęwając interwencję, należy brać pod uwagę dynamikę systemu rodzinnego, a także rodzaj problemów, które uszkadzają jej funkcjonowanie. Każde działanie adresowane do jednej z osób w rodzinie może wpłynąć na zmianę w całym systemie, a tym samym na sytuację i bezpieczeństwo dziecka.

Najskuteczniejsze może być oddziaływanie na cały system (spotkania ze wszystkimi członkami rodziny), jednak w przypadku rodzin dotkniętych alkoholizmem, kazirodztwem lub przemocą najczęściej nie jest to możliwe, szczególnie w pierwszej fazie pracy z rodziną. Dlatego konieczne jest oddziaływanie na każdą z osób indywidualnie.

Z punktu widzenia ochrony i bezpieczeństwa dziecka niezwykle ważne jest znalezienie w rodzinie sojusznika, który będzie ochraniać dziecko „od wewnątrz” w czasie prowadzenia działań interwencyjnych. Użyteczne jest tu dokonanie rozróżnienia pomiędzy rodzicem, który krzywdzi dziecko w sposób aktywny, stosując

wobec niego przemoc, a tzw. rodzicem „niekrzywdzącym”, który jest biernym świadkiem przemocy wobec dziecka, a czasami sam także jest ofiarą. Optymalny model interwencji polega na pozyskaniu do współpracy rodzica „niekrzywdzącego” jako sojusznika dziecka, podjęcie razem z nim działań skierowanych na powstrzymanie sprawcy przemocy i jednoczesne objęcie samego dziecka konieczną pomocą z zewnątrz. Model ten dotyczy sytuacji, w której krzywdzenie przybiera charakter przemocy.

W sytuacji, w której oboje rodzice krzywdzą aktywnie swoje dziecko, z reguły trzeba od razu (równoległe z rozmowami interwencyjnymi z rodzicami) podejmować działania prawne – zawiadamiać sąd rodzinny, a często również policję.

Planując interwencję, należy postawić pytanie, jakie działania trzeba podjąć, żeby:

- zapewnić dziecku bezpieczeństwo,
- wzbudzić motywację rodziny do rozwiązania jej problemów i dokonania zmiany.

6. Działania prawne

Działania interwencyjne mają na celu przygotowanie gruntu do udzielenia rodzinie różnych form pomocy: prawnej, psychologicznej, socjalnej, medycznej.

Kto powinien realizować te działania?

- Interwencję powinna zainicjować osoba (instytucja), która rozpoznała sygnały krzywdzenia dziecka.
- W poważniejszych przypadkach krzywdzenia dziecka konieczna jest współpraca interdyscyplinarna, w którą powinni być zaangażowani pracownicy różnych instytucji zajmujący się daną rodziną. W takiej sytuacji istotne jest, aby opracować wspólny plan działania oraz zdecydować, kto będzie koordynował i monitorował przebieg interwencji.
- Sama interwencja, szczególnie jeżeli ogranicza się do działań prawnych, nie wystarczy, aby rozwiązać problemy rodziny. Konieczna jest pomoc, często długofalowa i monitorowanie zmieniającej się sytuacji w rodzinie.

7. Zadania przedszkola w pomocy dziecku krzywdzonemu

- Zauważenie sygnałów krzywdzenia i zainicjowanie działań interwencyjnych we współpracy z innymi służbami działającymi w lokalnym systemie pomocy.
- Podjęcie współpracy z rodzicami w celu powstrzymania krzywdzenia dziecka i rozwiązywania jego problemów.
- W uzasadnionych przypadkach podjęcie działań prawnych (zawiadomienie sądu rodzinnego, policji lub prokuratury)
- Objęcie dziecka na terenie przedszkola konieczną pomocą w realizowaniu przez nie zadań przedszkolnych i budowaniu pozytywnych relacji z dorosłymi i rówieśnikami. Pomoc specjalistyczna (socjoterapia, psychoterapia) może być dziecku potrzebna, jednak nie zmienia ona w sposób automatyczny jego sytuacji w środowisku przedszkolnym. Takie dziecko z powodu swoich trudnych doświadczeń może pełnić destrukcyjne funkcje w relacjach z innymi osobami np. prowokować do walki lub odrzucenia. Często zdarza się, że zarówno grupa, jak i nauczyciele ulegają tym prowokacjom, wchodząc z dzieckiem w destrukcyjną grę. W ten sposób przyczyniają się do pogłębienia jego trudności, a niekiedy także krzywdzenia go na terenie szkoły przedszkola. Dlatego konieczne jest podjęcie pracy nad zmianą tych relacji. Szkoła, przedszkole może korygować zaburzenia zachowania dzieci w ramach codziennej pracy wychowawców i nauczycieli.

PROCEDURA

„Przemoc wobec dziecka – interwencja prawna”

Podstawa prawna:

1. *Ustawa z dnia 6 czerwca r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 z późn. zm.)*
2. *Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805 z późn. zm.)*
3. *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.)*
4. *Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 984)*
5. *Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359)*
6. *Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r. poz. 2230)*

7. *Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 lipca 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2022 poz. 1593)*

Przepisy prawa, jak również instytucje je stosujące, powinny osobę do 18. roku życia traktować jak szczególny podmiot prawa i zapewnić jej specjalną ochronę legislacyjną.

Procedury postępowania z dzieckiem z rodziny dysfunkcyjnej w sytuacji oznak znęcania psychicznego i fizycznego. Obowiązek ochrony dziecka spoczywa na osobach, które w danym momencie sprawują nad nim opiekę. W przypadku przedszkola jest to dyrektor oraz wszyscy nauczyciele i specjaliści. Zaniedbanie na gruncie kodeksu rodzinnego i opiekuńczego określane jest jako zagrożenie dla dobra dziecka. Sąd rodzinny i opiekuńczy obowiązany jest działać z urzędu w każdej sytuacji kiedy potrzeby dziecka: fizyczne, emocjonalne, intelektualne, ekonomiczne, kulturalne, edukacyjne nie są zaspokojone oraz występuje zagrożenie dobra dziecka.

Postępowanie nauczyciela wobec dziecka, które stało się ofiarą przemocy:

1. Pracownik przedszkola, który podejrzewa, że dziecko jest ofiarą przemocy powinien zawiadomić o tym fakcie nauczyciela, pedagoga, psychologa i dyrektora przedszkola. Jeżeli dziecko doznaje przemocy fizycznej od któregoś z rówieśników powinno się zawiadomić również rodziców (prawnych opiekunów) dziecka.
2. Następnie psycholog powinien zaprosić dziecko na rozmowę. Dobrze gdyby była to rozmowa „sam na sam”. Specjalista powinien zapewnić warunki do swobodnej rozmowy i zadbać o to, aby odbywała się w takim pomieszczeniu do którego nikt nie wejdzie w trakcie jej trwania.
3. Specjalista po rozmowie z dzieckiem spisuje notatkę służbową z tej rozmowy. Jeżeli istnieje taka potrzeba informuje o podejrzeniu popełnienia przestępstwa dyrektora przedszkola.
4. Specjalista wzywa do przedszkola rodziców, opiekunów prawnych przekazuje im pozyskane informacje. Przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz dzieckiem, w obecności nauczyciela grupy lub/i dyrektora przedszkola.
5. Dyrektor przedszkola może postanowić o utworzeniu „**grupy roboczej**”, która ma na celu interwencję w sprawie dziecka.
6. Psycholog powinien sporządzić opis sytuacji przedszkolnej i rodzinnej dziecka na podstawie rozmów z dzieckiem, nauczycielami i rodzicami oraz plan pomocy dziecku, który uwzględniałby przede wszystkim sposoby zapewnienia dziecku

bezpieczeństwa oraz opis wsparcia jakie przedszkole może zaoferować dziecku, a także informację o specjalistycznych placówkach pomocy dziecku jeżeli istnieje taka potrzeba.

7. Specjalista ustala z rodzicami/opiekunami prawnymi plan pomocy dziecku, poprzez określenie sposobu powstrzymania przemocy wobec dziecka, zobowiązanie do skonsultowania dziecka i rodziny z odpowiednimi profesjonalistami, ustala harmonogram kontaktów z osobami i instytucjami wspierającymi rodzinę w sytuacji przemocy wobec dziecka. Powinien także poinformować o konsekwencjach prawnych przemocy wobec dziecka i obowiązkach przedszkola w tym zakresie.

Jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że dziecko jest ofiarą przemocy fizycznej czy psychicznej zwłaszcza w przypadku, gdy rodzice /opiekunowie prawni odmawiają podjęcia działań proponowanych przez przedszkole, dyrektor przedszkola powinien podjąć interwencje prawną. Interwencja prawna rozumiana jest jako powiadomienie odpowiednich instytucji: policji, prokuratury, sądu rodzinnego i nieletnich o przestępstwie lub zagrożeniu dobra dziecka, w celu podjęcia przez te instytucje działań w ramach swoich obowiązków służbowych. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa:

1. Powiadomienie należy dokonać drogą pisemną. Do policji lub prokuratury składamy zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa (krótka, jasna forma). Do zawiadomienia wystarczy tzw. wiarygodna wiadomość, a nie pewność popełnienia przestępstwa. To organy wymiaru sprawiedliwości mają za zadanie zebrać dowody i ustalić czy przestępstwo zaistniało czy nie.
2. Zawiadomienie należy zgłosić do instytucji właściwej ze względu na miejsce popełnienia przestępstwa.
3. Zawiadomienie składa organ/osoba uprawniona do reprezentowania przedszkola.
4. Jeżeli organ reprezentujący instytucje odmawia złożenia zawiadomienia, powinien je złożyć pracownik przedszkola bezpośrednio zaangażowany w sprawę – nauczyciel grupy do której uczęszcza dziecko (jest to jego prawny obowiązek)

5. Złożenie zawiadomienia nie jest uwarunkowane zgodą rodziców/ prawnych opiekunów dziecka pokrzywdzonego. Poinformowanie ich o działaniach przedszkola zależy od woli instytucji składającej zawiadomienie.
6. Prokuratura ma obowiązek zawiadomić o wszczęciu, odmowie wszczęcia albo o umorzeniu śledztwa przedszkole, które złożyło zawiadomienie o przestępstwie.
7. Jeżeli przedszkole nie zostanie w ciągu 6 tygodni powiadomione o wszczęciu albo odmowie śledztwa, może wnieść zażalenie do prokuratury na bezczynność organu.
8. Na postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa przysługuje zażalenie, które należy złożyć w ciągu 7 dni od otrzymania postanowienia do sądu rejonowego, wydział karny właściwego ze względu na miejsce popełnienia przestępstwa.

Wniosek o wgląd w sytuację rodziny:

1. Wniosek należy wysłać do sądu rodzinnego i nieletnich, właściwego ze względu na miejsce faktycznego pobytu dziecka.
2. Wniosek może złożyć każdy, kto uważa, że dobro dziecka w rodzinie jest zagrożone.
3. Sąd wszczyna postępowanie z urzędu.
4. We wniosku należy podać imię, nazwisko i adres dziecka. Wniosek może zawierać opis sytuacji dziecka, ocenę tej sytuacji, propozycję rozwiązania tej sytuacji lub propozycję działań jakie może podjąć przedszkole, a na które nie zgadzają się rodzice/opiekunowie prawni.

Regulacje założenia Niebieskiej Karty w sytuacji zagrożenia przemocą w rodzinie

PROCEDURA „NIEBIESKIEJ KARTY”

- Jeśli istnieje uzasadnione podejrzenie, że stosowana jest przemoc wobec dziecka, zadaniem dyrektora/pedagoga/psychologa jest założenie Niebieskiej Karty (dokument służbowy, narzędzie, które ma służyć przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie).
- Wszczęcie procedury następuje poprzez wypełnienie formularza *Niebieska Karta A* w obecności dziecka oraz rodzica lub opiekuna prawnego.
- W sytuacji gdy rodzic jest sprawcą przemocy, wówczas kartę wypełnia się w obecności najbliższej pełnoletniej osoby dziecka.

- Po wypełnieniu formularza *Niebieska Karta A* osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest ofiarą przemocy w rodzinie, przekazuje się formularz *Niebieska Karta B*
- Jeśli przemoc w rodzinie dotyczy dziecka, formularz *Niebieska Karta B* przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu.
- Wypełniony formularz *Niebieska Karta A* przedszkole przekazuje przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w terminie nie później niż 7 dni od wszczęcia procedury.

Zadania pracowników przedszkola w sytuacji zagrożenia dziecka przemocą:

Dyrektor szkoły:

1. Jako organ reprezentujący przedszkole *ma prawo wystąpić do sądu rodzinnego, prokuratury, ośrodka pomocy społecznej z zawiadomieniem o zagrożeniu dziecka krzywdzeniem*. Ma również prawo złożyć zażalenie na postanowienie prokuratora o odmowie wszczęcia śledztwa w sprawie podejrzenia przemocy wobec dziecka ze strony rodziców.
2. Ma obowiązek sprawować opiekę nad dziećmi oraz stwarzać warunki do harmonijnego rozwoju psychofizycznego poprzez aktywne działania prozdrowotne i profilaktyczne.
3. Kontroluje wypełnianie przez dzieci zamieszkujące w danym rejonie obowiązku szkolnego.
4. Rozpoznaje występowanie zaniedbań wobec dzieci oraz zapobiega im przez kontrolowanie wykonywania obowiązków rodzicielskich, w tym zgłoszenia dziecka do przedszkola oraz zapewnienia mu regularnego uczęszczania na zajęcia.
5. Wykonuje zadania, które związane są z zapewnieniem bezpieczeństwa dzieciom i nauczycielom podczas zajęć, co określają przedszkolne zasady i normy postępowania.
6. Zapewnia nauczycielom właściwą pomoc w realizacji powierzonych zadań, a także w doskonaleniu zawodowym. Ma także wpływ na klimat organizacyjny przedszkola.
7. Organizuje pomoc materialną dla dzieci będących w trudnej sytuacji, na przykład poprzez umożliwienie im bezpłatnego korzystania z posiłków, bądź wnioskuje o pomoc materialną o charakterze socjalnym.

8. Organizuje pomoc psychologiczno – pedagogiczną oraz wpływa na sposób, w jaki jest udzielana.
9. Odpowiada za właściwe prowadzenie i przechowywanie dokumentacji przebiegu nauczania działalności wychowawczej i opiekuńczej. Ma także wgląd do dokumentacji dziecka, w tym rejestru dzieci i młodzieży zagrożonych przemocą.
10. Dyrektor jako funkcjonariusz publiczny, w przypadku niedopełnienia obowiązków z zakresu udzielenia pomocy dziecku krzywdzonemu *ponosi odpowiedzialność karną*.

Pedagog specjalny- w sytuacji podejrzenia przemocy wobec dziecka:

1. Zobowiązany jest do udzielenia bezpośredniej pomocy w przypadku zagrożenia zdrowia lub życia dziecka. W zakres tego wchodzi również udzielenie pierwszej pomocy przedmedycznej.
2. W przypadku gdy nie ma zgody rodziców na poddanie dziecka badaniu lekarskiemu lub jeżeli taka zgoda nie jest możliwa do uzyskania natychmiast, pedagog specjalny i pedagog ma prawo wysłać faksem wniosek do sądu rejonowego o zgodę na poddanie dziecka takiemu badaniu.
3. W ramach działań diagnostycznych pedagog specjalny zbiera informacje o dziecku, mając na uwadze w szczególności czynniki ryzyka oraz dane świadczące o przemocy lub ją wykluczające (np. uzależnienie od alkoholu w rodzinie). Dane te mogą być pozyskane od innych pracowników przedszkola, dziecka, rodziców dziecka.
4. We współpracy z wychowawcą oraz innymi osobami pomagającymi dziecku przeprowadza ocenę zagrożenia dziecka przemocą oraz na tej podstawie opracowuje plan pomocy, a także wskazuje konkretne działania oraz osoby odpowiedzialne za ich realizację.
5. Stale monitoruje sytuację dziecka, jego zachowanie, wygląd.
6. Do obowiązków pedagoga specjalnego należy również zabezpieczenie ewentualnych dowodów, przy czym nie ma obowiązku dokonywania oceny ich wiarygodności.
7. Stale współpracuje z wychowawcą, nauczycielami, specjalistami, pracownikami obsługi pracującymi z dzieckiem w celu prowadzenia obserwacji dziecka.
8. Organizuje pomoc materialną dzieciom, które są zagrożone zaniedbaniem, a także znajdują się w trudnej sytuacji życiowej.

9. Podejmuje współpracę z dyrektorem przedszkola w kwestii podejmowania interwencji związanych z podejrzeniem przemocy w rodzinie. Przygotowuje pisma zwołujące oraz zawiadamiające zespoły interdyscyplinarne, wydziały rodzinne i nieletnich sądu rejonowego, prokuraturę, policję, ośrodek pomocy społecznej, komisję rozwiązywania problemów alkoholowych o potrzebie udzielania pomocy dziecku.
10. Na terenie przedszkola koordynuje pracę z dzieckiem, monitoruje jego sytuację, dbając o poufność i niewłączanie w sprawę osób niezwiązanych z pracą nad konkretnym przypadkiem.
11. Organizuje współpracę ze specjalistami z poradni specjalistycznych, do których kierowane jest dziecko lub jego rodzice.
12. Zwołuje zespół interdyscyplinarny, a także informuje rodziców o działaniach, jakie zostały podjęte na rzecz dziecka.
13. Prowadzi dokumentację udzielanej pomocy psychologiczno – pedagogicznej, a także konsultacji spraw prowadzonych ze specjalistami.

Psycholog:

1. W sytuacji podejrzenia występowania przemocy wobec dziecka ma obowiązek udzielić mu bezpośredniej pomocy, jeśli zagrożone jest życie i zdrowie dziecka. Ma także obowiązek udzielić dziecku pierwszej pomocy przedmedycznej, jeśli stan jego zdrowia tego wymaga.
2. Ma prawo również wysłać faksem wniosek do sądu rejonowego wydziału rodzinnego i nieletnich z prośbą o wydanie zgody na poddanie dziecka badaniu lekarskiemu bez wiedzy i zgody rodziców.
3. Swoje podejrzenia konsultuje z pedagogiem specjalnym oraz nauczycielem dziecka. Sporządza notatkę służbową, w której opisuje swoje podejrzenia dotyczące zagrożenia dziecka przemocą w rodzinie
4. Przeprowadzenie rozmowy z dzieckiem w celu zdiagnozowania go wstępnie pod kątem czynników ryzyka przemocy, a także mocnych stron i potrzeb oraz zagrożenia przemocą.
5. Psycholog ma obowiązek udzielić wsparcia i koniecznej pomocy dziecku poprzez uczestniczenie w przygotowaniu planu pomocy dziecku oraz organizacji pomocy

psychologiczno – pedagogicznej dla dziecka i jego rodziców na terenie przedszkola lub w poradniach specjalistycznych.

6. Udziela wsparcia nauczycielom grupy oraz innym osobom pracującym na rzecz dziecka.
7. Stale monitoruje sytuację dziecka oraz współpracuje ze specjalistami z poradni specjalistycznych, do których kierowane jest dziecko.

Nauczyciel grupy dziecka, specjalista, pracownik obsługi w sytuacji gdy podejrzewa, że dziecko jest krzywdzone:

1. W sytuacji podejrzenia występowania przemocy wobec dziecka ma obowiązek udzielić mu bezpośredniej pomocy, jeśli zagrożone jest życie i zdrowie dziecka. Ma także obowiązek udzielić dziecku pierwszej pomocy przedmedycznej, jeśli stan jego zdrowia tego wymaga.

Charakterystyczne symptomy w zależności od formy przemocy (na podstawie E. Jarosz, E. Wysocka „Diagnoza psychopedagogiczna. Podstawowe problemy i rozwiązania. Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2006, K. Fenik – Gaberle, R. Kunicka „Przemoc w rodzinie – działania pracowników oświaty” ORE, Warszawa 2016 r.

<i>Rodzaj symptomów</i>	<i>Charakterystyka</i>
Obrażenia fizyczne charakterystyczne dla doznawania przemocy	<ul style="list-style-type: none"> • często powtarzające się, nieleczone obrażenia, • nietypowa dla przypadkowych obrażeń lokalizacja (czaszka, uszy, nos, usta, oczy, usta, szyja, ramiona, klatka piersiowa, plecy, pośladki, genitalia, uda) • siniaki, ślady po uszczypnięciach, naderwanie lub zniekształcenie małżowiny usznej „urazy geometryczne o wyraźnym zarysie, zaznaczonych kształtach przedmiotów użytych do bicia, ślady wbijania paznokci, • ślady duszenia, • niewyjaśnione owrzodzenia, krwawienia i rany w okolicach genitaliów i odbytu, • oparzenia, przypalenia, • ślady ugryzień z zarysem zębów dorosłego człowieka, • łysienie, które może być wynikiem szarpania za włosy, • liczne i częste złamania, które mogą powodować zniekształcenia kończyn.
Symptomy fizyczne świadczące o zaniedbaniu dziecka	<ul style="list-style-type: none"> • bardzo niska higiena osobista – dziecko jest stale brudne, śmierdzące, ma brudne paznokcie i ubrania, • wychudzenie – waga zbyt niska w stosunku do wzrostu i wieku, • dziecko jest zawsze głodne, • ciągłe zmęczenie i apatia, • nieleczone choroby, urazy, • oznaki odmrożeń, • ropne zapalenie skóry, • ślady ukąszeń (pchły i pluskwy) • świerzb, • dziecko szybko przybiera na wadze, poprawia się jego ogólna kondycja podczas krótkich pobytów poza domem rodzinnym, a jego wygląd marnieje po powrocie.
Behawioralne symptomy krzywdzenia dziecka	<ul style="list-style-type: none"> • poszukiwanie przez dziecko stałej uwagi nauczyciela, • chęć bliskości fizycznej, nadmierne i częste przytulanie się, ocieranie, głaskanie, tzw. „zimne wyczekiwanie”. Które polega na ciągłej obserwacji dorosłych i modyfikacji swoich zachowań tak, aby uniknąć ewentualnej przemocy,

	<ul style="list-style-type: none"> • tzw. „niemądry” uśmiech stosowany przez dzieci, by wydać się bardziej przyjaznymi lub skompensować ciągle wyzywanie i poniżanie, u dzieci poniżanych zachowanie może przybrać formę ciągłej agresji i złości, • wyraźny brak radości życiowej, • postawa nadmiernie narzekająca, • postawa pasywna, wycofująca się, • zbyt pospieszne przeproszanie, • zachowanie agresywne, • częste napady złości i złego humoru, • lęk przed rozbieraniem się, • lęk przed powrotem do domu, • wyrażanie lęku przed rodzicami, • nieadekwatny do pogody strój (zakrywanie obrażeń) • lek, kulenie się przed dotknięciem lub chęcią pogłaskania, • wtórne moczenie się.
<p>Symptomy behawioralne wykorzystywania seksualnego dziecka.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pseudodojrzałe zachowania o seksualnym charakterze, zachowania seksualnie nietypowe dla wieku (duża częstotliwość zachowań, ich kompulsywność, używanie przemocy, sapanie lub dokładne odwzorowanie), • zachowania o zabarwieniu seksualnym kierowane w stronę seksualnie dorosłych lub rówieśników (dotykanie genitaliów i zachęcanie do masturbacji, u starszych dzieci promiskuityzm), • używanie nowych, niespotykanych dotąd nazw organów i czynności płciowych, obsceniczne wyrazy i zwroty, • ciągła, przymusowa, niepohamowana masturbacja, • agresywne zachowania seksualne wobec rówieśników, symulowanie sytuacji seksualnych, • pisanie, mówienie, rysowanie w kontekście seksualnym, • postawa „zimnego wyczekiwania”, nadmiernie ostrożna, • postawa obojętności, odosobnienie, izolacja, brak przyjaźni, • uciekanie od rzeczywistości, • doświadczenie tzw. chwil utraty pamięci, • przerywanie aktywności, które dotychczas sprawiały przyjemność, • brak zaufania, • uskarżanie się na bóle w podbrzuszu, genitaliów bez przyczyn medycznych, • zaburzenia jedzenia, • zaburzenia snu, • niska samoocena, poczucie winy, • kradzieże, kłamstwa, • samookaleczenie, „myśli” samobójcze (wypowiedane przez dziecko informacje typu: „<i>Nie chce mi się żyć</i>”, „<i>życie nie ma sensu...</i>”, itp.) • stany depresyjne, • zachowania regresywne, • drapanie intymnych okolic – infekcje, choroby weneryczne, • lęk i niechęć jawna lub sugerowana do przebywania z określonymi dorosłymi, • nadmierna obawa przed badaniem medycznym,

Dotyczy nauczyciela grupy:

Wskazówki dotyczące rozmowy z dzieckiem, w sytuacji zaobserwowania symptomów zagrożenia przemocą

- ✓ Rozmowa powinna odbywać się w przyjaznych warunkach (miejsce zapewniające dyskrecję i spokój, możliwość poświęcenia odpowiedniej ilości czasu – brak pośpiechu).

- ✓ Rozmowa powinna odbywać się bez narzucania tempa przekazywania informacji. Prowadzący rozmowę powinien wykazać się cierpliwością i nie spieszyć dziecka.
- ✓ Zadaniem prowadzącego jest sporządzenie dokumentacji, przy czym czynność ta nie powinna zakłócać przebiegu rozmowy.
- ✓ Podczas rozmowy należy ocenić stopień zagrożenia bezpieczeństwa dziecka i ustalić, kto z rodziny może zapewnić mu bezpieczeństwo.
- ✓ Zaczynając rozmowę, warto się przedstawić i powiedzieć parę słów na swój temat. Nie należy zaczynać od tematu związanego z przemocą, chyba, że dziecko samo go zainicjuje.
- ✓ Prowadzący rozmowę powinien umiejętnie zarządzać emocjami. Ujawnienie przemocy to niełatwa sytuacja, dlatego zadaniem prowadzącego będzie kontenerowanie emocji i wsparcie dziecka.
- ✓ Jednym z podstawowych obowiązków prowadzącego rozmowę jest dołożenie wszelkich starań, by dziecko poczuło się zrozumiane, wysłuchane i miało nadzieję, że zostanie mu udzielona stosowna pomoc. Empatyczna postawa to warunek prowadzenia tego typu rozmów.
- ✓ Nie należy poprawiać dziecka, zwracać mu uwagi, nawet jeśli w jego komunikatach pojawiają się niestosowne słowa.
- ✓ W sytuacjach gdy podczas rozmowy ujawnione zostaną fakty świadczące o tym, że zdrowie lub życie dziecka jest zagrożone, prowadzący rozmowę zobowiązany jest zadbać o to, aby dziecko spędziło najbliższy czas pod opieką nauczyciela (w przedszkolu). W tym czasie prowadzący zwołuje pilne spotkanie z dyrektorem przedszkola, by ustalić dalszą procedurę działania.

2. *Jeśli istnieje taka konieczność (po wcześniejszej konsultacji w Zespole Interdyscyplinarnym) , wychowawca grupy ma prawo wysłać faksem wniosek do sądu rejonowego Wydział Rodzinny i Nieletnich z prośbą o wydanie zgody na poddanie dziecka badaniu lekarskiemu bez wiedzy i zgody rodziców*

3. Ściśle współpracuje z pedagogiem specjalnym w celu przekazania mu informacji o dziecku.
4. Sporządza notatki i przechowuje je w indywidualnej teczce dziecka.

5. We współpracy z pedagogiem przedszkolnym ustala plan pomocy dziecka oraz systematycznie monitoruje jego sytuację.
6. Zobowiązany jest do udzielenia dziecku wsparcia na wszystkich etapach pomocy.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA Z DZIECKIEM PRZEJAWIAJĄCYM ZACHOWANIA TRUDNE, W TYM AGRESYWNE I/LUB AUTOAGRESYWNE

W ramach zachowań trudnych wyróżniamy: agresję, autoagresję, niszczenie mienia oraz inne zachowania niepożądane np.: ucieczki, krzyki, brak podporządkowania się, nadruchliwość, nieodpowiednie zachowania seksualne.

Agresja staje się zjawiskiem bardzo powszechnym we współczesnym świecie. Zjawisko to pojawia się dzisiaj nie tylko w świecie ludzi dorosłych. Niepokojącym faktem jest to, że coraz częściej zachowania agresywne oraz autoagresywne występują u dzieci w wieku przedszkolnym. Czynności agresywne oraz autoagresywne – skierowane na samego siebie występują głównie u dzieci niezrównoważonych i nadmiernie pobudliwych. Silne pobudzenie osłabia poznawczą kontrolę własnego zachowania, a także nasila oddziaływanie prowokacji*.

Redukcja lub eliminowanie takich zachowań ma duże znaczenie ze względu na konsekwencje społeczne, edukacyjne oraz biologiczne tych zachowań – jest częstym elementem indywidualnej terapii dziecka realizowanej w ramach IPET (ze wskazań zawartych w opinii PPP lub na wniosek nauczyciela/rodzica przy zauważonych trudnościach społeczno – emocjonalnych).

*Suchowierska M., Ostaszewski P., Bąbel P., (2016): *Terapia behawioralna dzieci z autyzmem. Teoria, badania i praktyka stosowanej analizy zachowania.*

Podstawa prawna:

- 1) Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r. poz. 2230)
- 2) Rozporządzenie Ministra Edukacji i Sportu z 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (tekst jedn. : Dz. U. z 2020 r. poz. 1604)

- 3) *Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2022 r. poz. 1593)*
- 4) *Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 2023 r. poz. 2809).*

1. Cele procedury:

1. usprawnienie i zwiększenie skuteczności oddziaływań wychowawczych przedszkola w sytuacjach trudnych, zagrażających bezpieczeństwu dziecka/dzieci;
2. ochrona dziecka/dzieci przed skutkami zachowań niepożądanych społecznie;
3. zapobieganie powtarzaniu się zachowań niepożądanych;
4. eliminowanie u dziecka/dzieci negatywnego obrazu samego siebie, stwarzanie poczucia pewności siebie, zapewnienie równowagi emocjonalnej;
5. ułatwienie nawiązywania kontaktów społecznych;
6. ustalenie zasad reagowania na zachowania niepożądane;
7. wypracowanie metod współpracy ze środowiskiem rodzinnym.

2. Zakres procedury

I. POSTĘPOWANIE W SYTUACJI WYSTĄPIENIA ZACHOWANIA TRUDNEGO

1. Nauczyciel, specjalista oraz pracownik obsługi zobowiązany jest do przeciwstawiania się przejawom agresji ze strony dzieci.
2. Podejmując interwencję wobec dziecka przejawiającego zachowania agresywne i/lub autoagresywne, należy dążyć do zapewnienia bezpieczeństwa i opieki wszystkim dzieciom, a także sobie i innym osobom w otoczeniu dziecka. Nauczyciel w takiej sytuacji prosi o pomoc innego pracownika przedszkola. Ustala, kto będzie sprawował opiekę nad grupą oraz dzieckiem wykazującym agresywne lub autoagresywne zachowanie.
3. Działaniom skierowanym na usunięcie bezpośredniego zagrożenia powinna towarzyszyć próba wyciszenia dziecka poprzez rozmowę, odwrócenie jego uwagi itp.
4. Podejmując interwencję wobec dziecka przejawiającego zachowania agresywne i/lub autoagresywne nie wolno: obrażać dziecka, zawstydząć go ani oceniać; ocenie podlega zachowanie, a nie osoba. Reakcja powinna być stanowcza, a przekaz słowny prosty i jasny.

5. Nauczyciel ocenia skalę krzywdy i sposób, w jaki zostanie udzielona pomoc dziecku/dzieciom, przeciwko któremu/ -ym skierowana była agresja i/lub autoagresja.
6. **Użycie siły fizycznej jako środka przymusu jest ostatecznością w przypadku konieczności powstrzymania dziecka przed zadaniem ciosu innej osobie, w celu rozdzielenia bijących się dzieci czy pozbawienia dziecka niebezpiecznego przedmiotu, jeśli odmawia ono jego dobrowolnego oddania.**
7. **W przypadku wybuchu agresji/autoagresji stwarzającej bezpośrednio zagrożenie dla bezpieczeństwa dziecka/dzieci (zagrożenie zdrowia lub życia) nauczyciel lub osoba przez niego wskazana ma prawo zabezpieczyć dziecko rękami oraz „własnym ciałem” – met. holdingu – kontaktem stanowiącym bezpieczną blokadę pobudzenia/niebezpiecznego zachowania. Taki rodzaj unieruchomienia dziecka może być stosowane interwencyjnie tylko w przypadku poważnych zachowań autoagresywnych oraz zachowań niebezpiecznych: groźne przypadki agresji lub destrukcji, po wcześniejszym uzyskaniu zgody od rodzica dziecka przejawiającego zachowania trudne (załącznik nr 2)**
8. Osoba podejmująca interwencję, niebędąca nauczycielem w oddziale przedszkolnym (specjalista, nauczyciel w innym, np. dyżurującym oddziale przedszkolnym), do którego uczęszcza dziecko przejawiające zachowania agresywne lub autoagresywne, informuje o zdarzeniu nauczyciela w danym oddziale przedszkolnym.
9. Nauczyciel danego oddziału przedszkolnego przeprowadza rozmowę z dzieckiem przejawiającym zachowania agresywne i/lub autoagresywne mające na celu opisanie zdarzenia, odwołanie do kodeksu grupowego w celu ustalenia poprawnego zachowania, uzyskanie od dziecka informacji o zrozumieniu przebiegu rozmowy i oczekiwań nauczyciela.
10. Fakt agresywnego i/lub autoagresywnego zachowania dziecka powinien być odnotowany oraz zgłoszony bezpośrednio rodzicowi/opiekunowi prawnemu odbierającemu w danym dniu dziecko z przedszkola. Aby zapewnić komfort, rozmowa ta powinna odbyć się dyskretnie, w ustronnym miejscu (ewentualnie można umówić się na spotkanie w określonym terminie)
11. O sytuacji związanej z agresywnym i/lub autoagresywnym zachowaniem dziecka nauczyciel powiadamia dyrektora przedszkola.

12. Jeżeli zachowanie dziecka wiąże się z uszkodzeniem ciała innego dziecka lub własnego, nauczyciel ma obowiązek udzielenia pierwszej pomocy dziecku, następnie informuje dyrektora i rodziców dziecka poszkodowanego o zaistniałej sytuacji.
13. W przypadku powtarzających się sytuacji dyrektor przy udziale nauczycieli przeprowadza rozmowę z rodzicami dziecka przejawiającego zachowania agresywne, z przebiegu, której zostaje spisana notatka służbowa.

II. ROZPOZNANIE PRZYCZYŃ I ŹRÓDEŁ MAJĄCYCH WPLYW NA ZACHOWANIE DZIECKA, WSPOMAGANIE ROZWOJU DZIECKA

1. Nauczyciel podejmuje działania zmierzające do eliminacji trudności i rozwiązania problemów dziecka:
 - ustala wspólnie z dziećmi zasady zachowania w formie Kodeksu grupowego obowiązującego w oddziale przedszkolnym/przedszkolu, przypomina je i regularnie odwołuje się do nich w codziennych sytuacjach,
 - doprowadza do rozwiązania konfliktu między dziećmi poprzez opis zdarzenia przez obydwie strony, nazwanie emocji, podjęcie próby negocjowania rozwiązania,
 - obserwuje zachowania dziecka w celu egzekwowania ustaleń i zapewnienia bezpieczeństwa innym dzieciom, zapisuje swoje obserwacje w dokumentacji obserwacji pedagogicznych,
 - dokonuje wstępnej diagnozy i ustalenia przyczyny powtarzających się zachowań niepożądanych, w tym agresywnych, na podstawie poczynionych obserwacji, rozmów z rodzicami,
 - w razie potrzeby organizuje obserwację zachowania dziecka, sytuacji wychowawczej w grupie przez psychologa (w przypadku powtarzających się sytuacji kryzysowych),
 - nauczyciel dziecka sprawiającego trudności wychowawcze podejmuje działania w toku bieżącej pracy mające na celu eliminację trudności i rozwiązywanie problemów dziecka,
 - zgłasza dyrektorowi potrzebę objęcia dziecka pomocą psychologiczną – pedagogiczną (jeżeli dziecko nie posiada orzeczenia KS lub opinii PPP),

- dyrektor przedszkola organizuje formy pomocy psychologiczno – pedagogicznej na miarę potrzeb dziecka i możliwości organizacyjnych, a nauczyciele wraz ze specjalistami w ramach zintegrowanych działań opracowują indywidualny program wspierający dziecko.

III. WSPÓŁPRACA ZE ŚRODOWISKIEM RODZINNYM

1. W przypadku powtarzających się przejawów agresji i innych zachowań powodujących trudności wychowawcze, nauczyciel podejmuje ścisłą współpracę z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka.
2. Podczas rozmowy indywidualnej nauczyciel informuje rodziców/opiekunów prawnych o dotychczas podjętych działaniach ukierunkowanych na eliminację niepożądanych zachowań dziecka.
3. Nauczyciel wspólnie z rodzicami/opiekunami prawnymi, opracowuje plan działań w celu wyeliminowania niepożądanych zachowań (czynności, zadania oraz metody pracy podejmowane zarówno w przedszkolu, jak i w środowisku rodzinnym). Działania te nauczyciel dokumentuje notatką ze spotkania zespołu z rodzicami)
4. Nauczyciel zachęca rodziców/opiekunów prawnych do stosowania wypracowanych wspólnie metod wychowawczych w domu rodzinnym. Na bieżąco wspomaga rodziców w pracy wychowawczej z dzieckiem, m.in. poprzez doradztwo w zakresie dobrych praktyk wychowawczych, wskazanie odpowiedniej literatury, proponowanie odpowiednich zabaw i ćwiczeń do realizacji w środowisku rodzinnym, przekazanie informacji o instytucjach wspomagających rodzinę.
5. W przypadku nieskuteczności podejmowanych przez przedszkole działań i niemożności przezwyciężenia w dłuższym okresie trudności wychowawczych, w szczególności jeśli zachowanie dziecka przejawiającego zachowania trudne powoduje stałe niebezpieczeństwo czy zagrożenie dla innych dzieci, a ze strony rodziców dziecka brak jest stałej współpracy i obserwuje się inne zaniedbania obowiązków rodzicielskich, zespół edukacyjno – terapeutyczny rozważa poinformowanie o sytuacji Sądu Rodzinnego.
6. O agresywnych lub/i autoagresywnych zachowaniach dziecka, braku współpracy rodziców w eliminowaniu tych zachowań, a także braku zamiaru poddania go

obserwacji przez specjalistów poradni psychologiczno – pedagogicznej lub lekarzy specjalistów, dyrektor przedszkola powinien poinformować Sąd Rodzinny, który jest uprawniony do wydawania zarządzeń w sytuacjach zagrożenia dobra dziecka, w tym do zobowiązania małoletniego do określonego postępowania (np. do właściwego zachowania w przedszkolu) oraz rodziców do określonego działania, np. do współpracy z przedszkolem, poradnią psychologiczno – pedagogiczną lub inną instytucją – art. 109§1 i §2 pkt 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

IV. DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE PRZEDSZKOŁA

- 1 Przedszkole realizuje roczny plan pracy dydaktyczno – wychowawczej, w którym uwzględniane są Prawa Dziecka oraz obowiązujące w społeczeństwie wartości i normy zachowania.
- 2 Na początku roku szkolnego na spotkaniach nauczyciele omawiają z rodzicami wszystkich dzieci wzajemne relacje między przedszkolem, a środowiskiem rodzinnym dziecka, przedstawiają prawa i obowiązki w zakresie współdziałania w procesie wychowawczym oraz zakres odpowiedzialności za zachowanie dziecka.
- 3 Nauczyciele realizują zajęcia na temat wartości, stwarzają sytuacje edukacyjne, wykorzystując aktywizujące metody pracy, dyrektor przedszkola na początku każdego roku szkolnego na spotkaniach z rodzicami wszystkich oddziałów przedszkolnych przedstawia zagadnienia dotyczące budowania kompetencji dzieci, w odniesieniu do systemu oddziaływań Porozumienia bez przemocy, psychologowie realizują tematy omawiające emocje i sposoby radzenia sobie z tymi trudnymi, prowadzą zajęcia z zakresu Treningu Umiejętności Społecznych, dzięki którym dzieci poznają wartości, emocje i zachowania w relacjach z innymi, uczą się je rozumieć i wdrażać strategie odpowiednich działań.
- 4 Nauczyciele i specjaliści tworzą klimat wychowawczy zapewniający dzieciom pełne poczucie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego.
- 5 Nauczyciele poprzez zabawy kształtują inteligencję emocjonalną, kształtują świadomość siebie – swoich zainteresowań, upodobań, woli, wzmacniają samoocenę, uczą zasad przebywania w grupie, zachęcają do wyzwań i podejmowania zadań.

Do przestrzegania niniejszej procedury zobowiązani są dyrektor przedszkola, zastępca dyrektora, nauczyciele, specjaliści i inni pracownicy Muczankowego Przedszkola niepublicznego przedszkola integracyjnego ul. Lipińska 11, ul. Skalbmierska 8A, ul. Nocznickiego 29B w Warszawie oraz rodzice dzieci uczęszczających do wszystkich oddziałów przedszkolnych Muczankowego Przedszkola.

Załącznik nr 1

Procedura postępowania z dzieckiem przejawiającym zachowania trudne, w tym agresywne i/lub autoagresywne

Czym jest dziecięca agresja i jakie są jej formy?

Agresja to każde zamierzone działanie w formie otwartej lub symbolicznej, mającej na celu wyrządzenie komuś lub czemuś szkody, straty lub bólu (Ranschburg 1985, s. 77)

Formy dziecięcej agresji:

Agresja fizyczna – polega na ataku fizycznym bądź obronie. Jej przyczyną często bywa konflikt o zabawkę lub pomysł na zabawę. Przejawia się zarówno biciem, kopaniem, szczypaniem, gryzieniem, jak i wyrywaniem sobie zabawki, popychaniem, rzucaniem i niszczeniem przedmiotów.

Agresja werbalna – polega na konfrontacji słownej związanej z wyzwiskami, a także z obwinianiem, skarżeniem lamentowaniem. Są to także: kłótnie, obraźliwe słowa, prowokowanie.

Agresja pośrednia (cicha) – występuje wtedy, gdy dziecko wyłącza się z komunikacji, świadomie ignoruje i wyraża przesadnie brak zainteresowania innymi dziećmi. Sygnalizuje antypatię i broni się przed kontaktem społecznym, przygotowuje w tajemnicy przykry dowcip.

Agresja relacji – może prowadzić do wykluczenia z grupy pewnych osób, przedstawienia siebie w lepszym świetle oraz narzucania komuś swojej woli.

Zachowania agresywne dziecka to także:

- opór wobec rodzica/nauczyciela;
- okazywanie jawnej nieufności;
- niszczenie przedmiotów własnych i cudzych;
- przesadnie żądanie zainteresowania oraz uwagi ze strony innych;
- przeszkadzanie nauczycielowi i innym dzieciom;
- bierny opór – jawny bunt;

- wybuchowość,
- żądanie natychmiastowego zaspokojenia potrzeb;
- rozdrażnienie, irytacja;
- krzyki i groźby wobec innych dzieci.

Przyczyny zachowania agresywnego:

- niezaspokojenie potrzeb lub pragnień dziecka;
- nieprawidłowe wzorce rozwiązywania konfliktów społecznych;
- nowe sytuacje życiowe przerastające dziecko (np. pojawienie się młodszego rodzeństwa, rozwód rodziców itp.);
- brak jasno określonych norm i zasad zachowania;
- niskie poczucie własnych kompetencji i wartości;
- nieumiejętność radzenia sobie z własnymi emocjami (np. złość, gniew, lęk, frustracja)
- brak odpowiedniej ilości odpoczynku, snu;
- zbyt duży dostęp do środków masowego przekazu (Internet, gry komputerowe, bajki, filmy i programy, w których występuje przemoc, agresja);
- reakcja obronna na zagrożenia (zagrożenie może być fizyczne np.: hałas, gorąco, tłok lub psychiczne: wyśmiewanie, upokarzanie, poczucie niesprawiedliwości);
- konsekwencja wczesnodziecięcych przeżyć (np.: bicia, ostrego karania)

Sposoby zapobiegania dziecięcej agresji:

- rozpoznanie indywidualnych potrzeb dziecka oraz stworzenie warunków umożliwiających mu zaspokojenie ich w odpowiednim stopniu;
- stworzenie atmosfery zaufania, akceptacji i bezpieczeństwa;
- dawanie dobrych wzorców do naśladowania;
- ustalenie jasnych zasad i reguł, konsekwentne ich przestrzeganie;
- wzmacnianie zachowań pozytywnych (np. dostrzeżenie i nazywanie tego, co dziecko zrobiło dobrze)
- budowanie wewnętrznego systemu wartości;
- współpraca rodziców/opiekunów prawnych z nauczycielem dziecka;
- stwarzanie sytuacji umożliwiających stopniowe wyjście z negatywnych emocji, bycie z dzieckiem w sytuacji dla niego trudnej, w zależności od jego potrzeby dawanie swej pomocy, wsparcia;
- rozładowanie złości poprzez stosowanie takich metod jak: rysunek, bajkoterapia, drama, ćwiczenia ruchowe, zabawy relaksacyjne z muzyką, ćwiczenia oddechowe.

Załącznik nr 2
*Procedura postępowania z dzieckiem
przejawiającym zachowania trudne, w
w tym agresywne i/lub autoagresywne*

Wyrażam zgodę na zastosowanie wobec mojego dziecka

.....
(imię i nazwisko dziecka)

Wskazanej procedury wychowawczej w przypadku wystąpienia u dziecka zachowań trudnych, w tym agresywnych i/lub autoagresywnych zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu jego samego, innych dzieci lub nauczycieli/osób znajdujących się w otoczeniu dziecka.

1. Polecenie ustne powtórzone w razie potrzeby.
2. Próba podjęcia wykonania prośby razem z dzieckiem (bycie blisko, wzięcie dziecka za rękę)
3. Odsunięcie/wyciszenie dziecka w sytuacji problemowej – prośba, by dziecko chwile odpoczęło na krzeselku, bądź wyprowadzenie z Sali i pozostanie poza grupą pod opieką dorosłego do czasu, gdy dziecko się nie uspokoi.
4. Przytrzymanie dziecka np. za rękę.
5. Holding – trzymanie dziecka w uścisku, całkowite zabezpieczenie osób znajdujących się wokół przed kopnięciem czy biciem przez dziecko.

.....
(podpis rodzica/prawnego opiekuna)

LISTA JEDNOSTEK NIEODPŁATNEGO PORADNICTWA DOSTĘPNYCH DLA
MIESZKAŃCÓW MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY

<https://dosir.waw.pl/wp-content/uploads/2021/03/Lista-jednostek-nieodp%C5%82atnego-poradnictwa..pdf>